דקדוקא דלשן ארמי׃

Inſtitutiones linguæ Syriacæ, Aſſyriacæ atque Thalmudicæ, vnà cum AEthiopicæ, atque Arabicæ collatione.

Addita eſt ad calcem, Noui Teſtamenti multorum locorum hiſtorica enarratio.

Opus non Chriſtianis modò, qui ſeriò in ſacris literis verſari cupiunt neceſſarium: ſed omnibus etiam, qui rerum origines ſcrutantur apprimè vtile.

Angelo Caninio Anglarenſi authore.

PARISIIS.

Apud Carolum Stephanum, Typographũ Regium.

M. D. LIIII.

Cum priuilegio Regis.

1161.2

AMPLIȘSIMO DOMINO, ET REVErendo patri, D. Guilielmo à Prato, Epiſcopo Clarmontano, Patrono ſuo multis nominibus obſeruãdo, Angelus Caninius Anglarenſis S. D.

EA EST, ampliſſime Antiſtes, tui erga bonos & ſtudioſos omneis animi propenſio, ac benemerendi voluntas, ea in multos beneficentia, is demum rerum diuinarũ amor: vt, tametſi nulla in me tua extarent merita, te tamen tacito quodam animi ſenſu amaturus fuerim, atque veneraturus. Nunc verò cùm tibi tantum debeam, quantum, vbi à parentibus diſceſſerim, nemini: ingratus ſanè ſim, atque ab omni prorſus humanitate alienus, niſi tibi, ſi non gratiæ relatione (quod nec meæ facultates ferunt, nec tua fortuna deſiderat) memoris certè obnoxiæque voluntatis ſignificatione aliqua ex parte reſpondeam. Quid enim ſplendidius aut magnificẽtius excogitari poteſt tua erga me beneuolentia atque benignitate, hominem peregrinum, quémque vix ſemel, aut iterum videras? Cùm enim ex Hiſpaniis vnà cum integerrimo viro, verbíque diuini diſertiſſimo atque fideliſſimo miniſtro Simone Guichardo Minimorum maximo, in Galliam bonarum literarum omniũ altricem rediiſſem, atque in Aruernia, loci amœnitate, & Simonis amantiſſimis verbis inuitatus mẽſeis aliquot mecum eſſe ſtatuiſſem: Belliregardi, quod tuæ ditionis oppidum eſt μουσιχόπετον, vbi ornatiſſimum templum extruendum curas, ambo conſedimus. Ibi narrare mihi Simo humanitatem tuã in omneis, in religioſos ac doctos merita celebrare quotidie ſolebat. Vt prætercam parentis tui viri clariſſimi, totíque Galliæ ſemper memorabilis ſummam prudentiam & virtutem, honoréſque ampliſſimos. Quæ omnia ad te quaſi iure hæreditario peruenerint. Verùm omnia opinione maiora mox in te expertus ſum, cùm me humaniſſimè complexus fueris, conſilióque ac re iuueris. Quid ſingula perſequar? Cùm Lutetiam venire in animo eſſet, quàm mihi liberaliter proſpexeris, quantò res meas diligentius atque amantius, quàm ego ipſe, curaueris? Nam cùm in itinere morbo ancipiti implicitus fuiſſem, viatico penè exhauſto, in hanc vrbem ignarus hominúmque locorúmque tandem correpſi. vbi literis tuis commendatitiis hoſpitium mihi, alia que

omnia neceſſaria præbita ſunt. Ac deinceps nunquam tuam benignitatem ſenſi in me claudier. Cùm itaque mecum ipſe diſpicerem, qua ratione animi erga te mei ſpecimen aliquod darem, vt te indignum munuſculum non eſſet: commodùm in mētem venit lucubrationum quarundam, quas in linguam Syriacam atque Thalmudicam magno ac diuturno labore conſcripſeram. Quod argumentum non dedecere Epiſcopum arbitrati ſumus, eúmque Epiſcopum, qui Chriſti eccleſiā, quam multi hodie oppugnant vehementiſſimè, auctam atque ornatam cupiat. Tibi itaque, Antiſtes præſtantiſſime, hoc muneris, quantulumcunque eſt, libēter deferimus, vt nos noſtráque omnia tibi in perpetuum addiximus. Vale. Lutetiæ è collegio Italorum. 1 5 5 3.

QVEMADMODVM inter virtutes atque optimas diſciplinas magnam eſſe concordiã philoſophi oſtendunt, nemo vt perfectè vnam tenere poſſit, niſi in omnibus fuerit ſedulò verſatus: Sic in ipſis Linguis, quæ diſciplinarũ quaſi ancillæ ſunt atq; adminiſtræ, mirifica planè ſimilitudo atque cognatio cernitur. Quam qui accuratè non obſeruant, ii nunquam veram loquendi, atque adeò intelligendi rationem inire poterunt. Nos itaque, vt in linguis peregrinis, quarum cognitio noſtro ſeculo perutilis eſt, ne dicam neceſſariam, id perſpicuè explicaremus, de quatuor dialectorũ ratione paucis agere conſtituimus. Nã quomodo Græcæ linguæ dialecti multæ ac variæ ſunt, inter ſe tamen cognatæ: ſic linguarum peregrinarũ fons atque origo eſt Hebraica, cuius dialecti ſunt, Syriaca, Arabica, atq; AEthiopica, omnium citra controuerſiam vetuſtiſſimæ. Quæ omnes, ſi recta methodo tradantur, multò facilius cognoſci poſſunt, quàm vna Græca cum ſuis dialectis. Quod aliquando, ſi Chriſtus permiſerit, planum facturi ſumus. Sunt enim tres linguæ in orbe principes, Hebraica, Græca, & Latina. Quarum ſingulæ tetrade conſtant. Nam Hebræa Syriacam, Arabicam atque AEthiopicam cõplectitur, quæ magis literarum figuris, quàm reipſa diſcrepãt. Græca in quatuor illas nobiliſſimas diſtribuitur, Atticam, Ionicam, Doricam atque Æolicam. Sic Latina treis alias ſibi aſciſcit, Italicam, Gallicam, atque Hiſpanicam. Hic tetradem in Triade nemo non videt, è quibus hebdomas & ſabbatum quietis cõficitur. Hinc ſacroſanctæ crucis titulus Hebraicè, Græcè, & Latinè ſcriptus. Prætereà quicquid vſpiam bonorum librorum extat, his linguis comprehenſum eſt. Sed nos de Syriaca præcipuè agemus, quæ Chaldaica & Babylonica interdum dicitur. Eæ vetuſtate tãtùm differunt. Babylonica enim, quæ Aramæa, vel Meſopotamica, aut etiam Aſſyriaca nominatur, antiquiſſima eſt. Ea locutus eſt Laban: (Nã Abra

bam in Chaldæa habitaſſe, ſed Hebraicè locutum eſſe vetuſtiſſimi Hebræorum doctores autumant) quam Daniel cum ſociis ſuis didicit, atque in vaticiniis vſurpauit. Eſras quoque, Onchelos, & Ionathan ea vſi ſunt, ſed non adeò eleganter duo poſteriores. Cæterùm Syriaca non multò ante Chriſti ætatẽ florere cœpit. In quam Aquila proſelytus, Ioſeph cæcus, aliíque Hagiographorum paraphraſtæ libros aliquot veteris Teſtamenti conuerterunt. Qua demum Chriſtus & Apoſtoli lætiſſimum Euangelii nuncium, nempe בְּסוֹרְתָא, Orbi tulerunt. Haud magnum tamen inter hanc illámque diſcrimen animaduertas, niſi quòd illa purior, hæc copioſior, aſcitis ſcilicet multis è Græca vocabulis. Id quod ex Hebræorum antiquitatibus colligi facilè poteſt. Cùm enim populus Iudaicus in Babyloniam ab hoſtibus abductus, ibíque ſeptuaginta annorum acerbiſſimo exilio oppreſſus fuiſſet: paulatim linguã Hebraicam dediſcere cœpit, ſenibus iam fato defunctis, & pueris linguam Babylonicã imbibentibus. Porrò exulum multitudo, vt Ioſephus Antiq. lib. 18. cap. 12. & Thalmudici doctores narrant, vrbem ad Eufratis ripam condidere, quam ἐπιχωρίῳ voce נְהַר דְּעָא Neardam, quod eſt flumen doctrinæ, appellarunt, ſynagogis extructis atque academiis. Vbi verò ab Artaxerſe facta eſt omnibus, qui vellent, redeundi in Iudæam poteſtas: multi, pii præſertim ac tenues, ducibus Zorobabelo & Nehemia in Syriam reuerſi ſunt, & Ieroſolymorum mœnia fanúmque, quæ ſolo æquauerant Aſſyrii, rediuiuo lapide refecerũt. Non tamen exhauſta eſt ciuibus Nearda, qui longo pòſt tempore Thalmud Babylonicum ediderũt. Cæteri autẽ, quos in Iudæã Zorobabelus reduxerat, Ieroſolymis ſcholas multas inſtituere, Thalmúdque Ieſolymitanum euulgarunt: nempe ea lingua, quã ab exilio reportauerant, quæ Græca multa, & quædam Latina verba recepit, vt oſtenſuri ſumus in Lexico, quod Locupletiſſimum paramus. Soli enim docti, vt Scribæ, Phariſæi, legíſque doctores, Hebraicè ſciebant, plebs Syriacè tantùm. Quomodo ante exiliũ pauci

linguam Syriacam tenebant, Hebraicam omnes. Quod è verbis Rabſacæ, Eſa.36. dilucidè perſpicitur. Quò factũ eſt, vt quod Syriacè loquebatur Chriſtus, Euãgeliſtæ Hebraicum eſſe ſcripſerint, quoniam illa lingua vtebantur Hebræi poſt exilium. Vt ſermonem huius ætatis Gallorum, linguam Gallicã vocitamus, cùm tamen à Gallica illa veteri plurimùm diſtet. Alioqui dicat Gallus aliquis è plebe, quid ſit Gæſum, quid Materis, aliáq; eiuſmodi: quæ cùm Gallica ſint, nemo niſi Latinè doctus intelligit. Quinetiã affirmare auſim, quæ in hac lingua ante quingẽtos ſexcentóſue annos, ſi qua modò ſuperſunt, ſcripta ſunt, à pauciſſimis Gallis, iiſdémque doctiſſimis intelligi. Chriſtus itaque Syriacè loquebatur, vt ab omnibus intelligi poſſet: quemadmodũ Eccleſiaſtæ chriſtiani lingua Italica, Gallicáue, aut alia vernacula vtuntur ad plebẽ: non Latina, quãm docti tãtùm callent. Nos porrò cùm poſt Latinam, Græcámque, ad Hebraicã animũ appuliſſemus, eámque abſque Syriaca perfectè cognoſci non poſſe videremus: cœpimus paraphraſes omnes Chaldaicas, quas Thargumin vocant, & ingentem illã molẽ Thalmudicã diligenter euoluere: in qua ſuperiore anno accuratè verſati ſumus, cùm eorum voluminum inſpiciẽdorum copiam feciſſet in Sorbonica bibliotheca doctiſſimus vir, ſummúſque Theologus Frãciſcus Iouerius Valẽtinus. Sumus etiã aliquantũ adiuti opera Munſteri, viri docti atq; induſtrii: de quo nihil aliud dicã, niſi neminẽ hactenus ex eius Grammatica hanc linguã intelligere rectè potuiſſe, vt confidam me hunc laborem non fruſtrà ſuſcepiſſe. Ne quis mihi illud de triuio arreptum ogganniat, facile eſſe inuentis addere. Nam in Grammaticis nemo quicquam inuenit, ſed pro ſua quiſque diligẽtia atque intelligentia obſeruat loquendi ratiõnẽ. Quid enim de Munſteri opere vir eruditiſſimus Franciſcus Vatablus (vt vnum, qui multorum inſtar eſt, præcipuè laudem) ſenſerit, plurimi adhuc, qui illum audiuere, teſtari poſſunt. Nec id dicimus, quò Munſteri exiſtimationem violemus, ſed vt quibuſdam os obſtruamus, qui ſenten-

tiam, quanquam in conſilium non miſſi, inconſideratè ferunt. Sed quid miramur pleraque fugiſſe Munſterum, qui, vt ipſe de ſe ingenuè fatetur, ſeipſo præceptore vſus eſt: cùm doctiſſimos Hebræorum Rabbinos manifeſtè erraſſe deprehendamus? Salomonem in תַּחַת apud Eſram, quod paſſiuè interpretatur: Aben Eſram in שֵׁגְלָתַהּ in Daniele, quod pro ſingulari accipit. Poſtremò celeberrimum Gaon, γλωσσογράφον ve R. Saadiam, qui כֹּל à יְכֹל deriuat, & נַר בַּר שַׁתָּא, נְבַרְשְׁתָּא non minus ridiculè, quàm falſò exponit. Nos quid præſtiterimus, facilè conſtabit prudentibus ratio, ſi vel Danielem Eſrámue contulerint, aut etiam paraphraſtas, ſed ſeruata punctorum, quam tradimus, analogia. Conati enim ſumus, vt qui vel mediocriter in lingua Hebraica verſatus fuerit, ſuo ipſe marte, ſi noſtra diligẽter legerit, intra paucos menſeis Syriacam addiſcere poſſit. Id quàm commodè à Munſtero tractatũ ſit, nemo non videt. Prætereà addidimus obſeruationes Thalmudicas, à nemine hactenus mortali editas. Cæterùm, quod ad puncta attinet, Maſoritarum veſtigiis inſtitimus, qui ſoli veram analogiam, ſed obſcuriſſimè tradunt. Porrò in cõſilium adhibuimus doctiſſimorum Chriſtianorum & Iudæorum iudicium, multorum codicum collationem, & poſtremò aliquot annorum laborem: vt multa interim perpetua meditatio, & prælegendi exercitatio me docuerint. omnia itaque τῷ χρόνῳ ἀνατίθεμεν, & prudentum virorum iudicio.

בְּסַעְדָא דְיֵשׁוּעַ מְשִׁיחָא :

LITERAE, quibus Hebræi Chaldæíque vtuntur, viginti duæ ſunt, figura diſſimiles, vi ac ſono eædem. Nos Danielis, Eſræ, Thalmudicorúmque Doctorum conſilium atque authoritatem ſecuti, quò res planior ſit, Hebraicis erimus contenti characteribus. Quorum ſignificatum exponere,quod perfectè hactenus fecit nemo, haud equidem ab re fore exiſtimo. Euſebius enim,cui (vt res ipſa loquitur) Iudæus aliquis impoſuit,venia dignus eſt. Ignoſcendum etiam Hieronymo, qui Euſebium imitatus,eadem tradidit. Nos quantum è lingua Hebraica atque Chaldaica intelligere potuimus, hanc ſimplicem collegimus interpretationem.

He	Daleth	Gimal	Beth	Aleph		
ה	ד	ג	ב	א		
Vermis punici	Oſtium	Camelus	Domus	Bos		
Teth	Heth	Zain	Vau			
ט	ח	ז	ו			
Inuolucrum	Quadrupes	Telum	Clauus aduncus			
Samech	Nun	Mem	Lamed	Chaph	Iod	
ס	נ ן	מ ם	ל	כ ך	י	
Baſis	Piſcis	Macula	Stimulus	Palma	Manus	
Thau.	Scin	Res	Coph	Sadi	Peh	Aain
ת:	ש	ר	ק	צ ץ	פ ף	ע
Crux.	Dens	Caput	Simius	Hamus	Os	Fons

Nomina literarum Chaldaica potius videntur, quàm Hebraica, vt oſtendunt שין, גימל, ריש: quæ Hebraicè dicerentur שֵׁן, גְּמַל, ראשׁ. Id quod etiam vſus Thalmudicorum docet, qui ſcribũt אַלְפָא, בֵּיתָא, cæteráque eodem modo cum א in fine, quod linguæ Chaldaicæ, vt explanabimus, peculiare eſt. Porrò quod ad ſignificatum attinet, facilis & naturæ conſentanea ratio eſt. Vt enim AEgyptii variis animantium rerúmque ſimulacris natura artéue conſtantium orationem ſuam explicabant: ſic Hebræi, quorum lingua & origo longè eſt AEgyptiis antiquior, pro literarum figuris res aliquot notas ac luculentas acutiſſimè imitati ſunt, calamóque adumbrarunt. Quod vel Aſtronomi ipſi factitant, apud quos notis quibuſdam Planetæ & Zodia referuntur.

Hebræi noſtræ ætatis malè pronunciant ſcin pro שֵׁן ſcen, gimel pro גְּמַל gemal. Beth, cheth, teth, vel in regimine ſunt, vel aleph in fine deſiderant.

De Punctis Vocalibus.

Elementa vocalia in linguis omnibus decem ſunt, nempe breuia quinque, longa totidem: literæ, præter quàm Hebraica, pauciores: ſeptem in Græca, quinque in Latina, tres in Arabica. AEthiopica enim vocales non ſeparat à conſonãtibus. Quod hoc breui diagrammate expoſitũ eſt, ſi mentis aciem contẽderis: ídque cum vera orthographia, etymóque. nam ſunt nomina Syriaca.

פַּתַח	Pathá	◌ַ,	α,	ă:	אַחַת,	κᾰκᾰ,	păter.	Apertor.
קָמֵץ	Camés	◌ָ,	ᾱ,	ā:	דָּבָר,	κᾱλός,	māter.	Cõtractor.
סְגוֹל	Segól	◌ֶ,	ε,	ĕ:	מֶלֶךְ,	φέρε,	mĕtus.	Botrus.
צֵירֵי	Ziré	◌ֵ,	η,	ē:	תֵּבֵל,	ἥρως,	dēuius.	Cardines.
חִרֶק	Hirec paruũ	אִ,	ι,	ĭ,	פִּקֵּד,	φῐλος,	lino.	Frendor.
	Hirec magnũ	אִי,	ῑ,	ī:	כִּילַי,	χῖος,	filum.	Frendor.

Camés hatúph ָ, ο, ŏ: קָדְשׁוֹ, κόπος, pŏlus. Cōtractor raptus.
חוֹלֶם Holém א, ω, ō: קֹדֶשׁ, κωφός, pōtus. Perfector.
קִבּוּץ Quibbús ֻ, ŭ, ü: בְּלוֹ, φῦσις, cŭtis. Collectio.
שׁוּרֶק Surec וּ, ῡ, ū. טוּר, φῦλον, mūnus. Sibilus.

Diphthongi ſunt ſex,

אי αι, æ, אֶפְרַיִם, ἐφραΐμ, aulai, יְהוּדִי, ἰουδαῖος.
או αυ, au, עוּץ, αὐσῖτις, נוּן ναῦν.
אי ει, שְׂרָפִים σεραφείμ.
או ευ, תּוֹדָא θευδᾶ, Theudá.
וי οι, œ, גּוֹי.
או ου, תּוּבַל, θουβάλ.

Sceuá : apud antiquos non facit ſyllabam. AEquum.
Hateph patha, hateph ſegol, & hateph cames retinent ſyllabam, & proprie τοῖς אחהע conueniunt.

De Analogia Punctorum vocalium.

Analogia quædam eſt inter puncta Hebraica atque Chaldaica, quomodo in Græcorum dialectis nonnullæ vocales mutantur:

Pathá nonnunquam in ſire, טְעֵם טַעַם, בְּעֵל, בַּעַל,
Cames initio in ſceuá, בְּשַׂר בָּשָׂר, ὕαλος, ὕελος.
In Patha, קַדִּישׁ קָדוֹשׁ, עֲלַם עוֹלָם
In hirec paruum, לְשָׁן, לָשׁוֹן
Hirec paruum initio in pathá, מַגְדֵּל מִגְדָּל, מַרְיָם מִרְיָם
רַבִּי, רִבִּי, מַרְיָן מִרְיָן :
Hirec magnum in fine in ֵ, יְהוּדֵי יְהוּדִי, מִצְרֵי מִצְרִי
Vau ſurec in hirec gadol, כְּתוּב, כְּתִיב
Holem in cames, אָמַר אוֹמֵר, אֱנָשׁ אֱנוֹשׁ, μουσαῖν, μουσῶν,
& in ſire, אֲמַר אֹמֶר, רֵאשׁ רֹאשׁ. Non temerè tamen, nec ſemper locum habet hæc mutatio.

Literarum Poteſtas.

Tantam in literis quibuſdam vim ineſſe putat diui-

narum humanarúmque rerum perſpicaciſſimus indagator Plato, vt ex iis rei naturam facilè colligi poſſe arbitretur. Cùm enim multa alia doctiſſimè diſputantem in Cratylo Socratem faciat, inter cætera de literis nonnullis ſic loquitur, τὸ ρ̄ τῇ φορᾷ καὶ κινήσει καὶ σκληρότητι προσέοικεν. Et mox, τὸ λ̄ τῷ λείῳ καὶ μαλακῷ ἔοικεν. Quātam ergo Hebraicarum & Chaldaicarum literarū vim ac poteſtatem eſſe putandum eſt? Quanquam omnium linguarum eadem propemodùm ſunt elementa, literæ diſſimiles. Mirifica tamen ac penè diuina eſt in primis Hebraicarum, tum Chaldaicarum vis ac methodus literarum. Qua penitus perſpecta ratione, quod adeò operoſum non eſt, facilis ſternetur via ad cætera intelligenda.

Verùm priuſquàm ad id aggredior, oſtendendum eſt paucis, qua arte tractandæ, quáque ratione explicandæ ſint linguæ peregrinæ: de Hebræa, Chaldæa, Arabica atque AEthiopica loquor. Cæteræ enim, præter Græcam atque Latinam, ſtudio hominis prudentis dignæ non ſunt. Ea igitur ratio ferè tota in literarum quarundam non fortuita, ſed naturali mutatione poſita eſt. Vt enim variæ ſunt hominum ac ſeiūctæ pro regionum ſitu cælíque temperie tum corporum tum animorum conſtitutiones atque naturæ: ſic longè diſſimilis eſt ſingularū nationum pronunciandi conſuetudo. Hinc nata eſt nobiliſſima illa Græci ſermonis πετράς, Attici, Dorienſis, Ionici atque AEolici: cùm ſingulæ gentes eadem verba mutatis literis quibuſdam non eodem modo proferrēt. Hinc etiam ſuperiores illæ quatuor Dialecti pendent, cùm verborum quaſi materiem ac ſupellectilem eandem habeant, varia tamen literarum quarundam pro-

núciatione longè diuerſæ eſſe videntur: cùm tamē, præter literarum diſſimilitudinem, inter ſe maximè conueniant. Sed nec literæ quælibet, nec paſſim, nec vtcunque mutantur: eſt enim certa quædam & cōſtans ratio, vt eæ tantùm, quæ ſoni ac naturæ ſimilitudine conſentiunt (quod nemo niſi Hebraicè doctus intelligere poteſt) inter ſe mutuò varietur. Id quod exemplis aliquot declarabimus, Hebraicis primùm & Chaldaicis, tū Græcis ac Latinis: nec interim Italica, Gallica, Hiſpanicáque aſpernabimur, quæ ad Latinam linguam referenda maxima ex parte ſunt. Quod eò libētius fecimus, vt noſtri homines illarum linguarum vtilitatem intelligant.

Mutatio literarum.

יהוא, viciſſim, מְנֵא, מְנֵה, מְנִי, מְנִיו, quæ vna eſt radix. *κάναστρον*, caniſtrum. *θρίαμβος*, triumphus. *θεός, σιός*. talis, *tel.* charus, *cher*. Deus, *Dio*. Sella, *ſilla*. denarius, *dinero*.

Beth in Pé, בַּרְזֶל, פַּרְזֶל. *βρέμω*, fremo. ſibilare, *ſiffler*.

Dalet in Teth, דִּבְה, טִבָּא. Iod, *ἰῶτα*.

Zain in dalethraphè, זְהַב, דְּהַב. *μᾶζα, μᾶδδα*.

Lamed in res, אַלְמְנָה, אַרְמְלָא: *κλίβανος, κρίβανος*. luſciniola, *roſſignol, ruyſcñ or*. vlulare, *vrlare*.

Mem in fine tantùm in Nun, טוֹבִים, טָבִין, alumen, *alun*. racemus, *raiſin*. damnum, *danno*.

Samech in Zain, סַר, זָר, *σμάραγδος, ζμάραγδος*.

Pè in Béth, נָשַׁף נְשַׁב. *πύργος*, *burgus*. caput, *cabo*. fremitus, *bramido*.

Sade in Aain, אֶרֶץ אֲרַע, צֶמֶר עֲמַר.

In Teth, קַיִץ, קַיִט

Sin in Thau raphatum, שָׁלשׁ, תְּלָת. *ἀγαθός, ἀγατός*.

In Teth, קְשַׁר, קְטַר

Thau in Teth, תְּעָה, טְעָא. *χιτών, κιθών*.

Et tamen animaduertendum in Thalmud præter has literas, mutari Heth & Ain, vel potius abſorberi: quòd earum pronunciatio aſpera nimis atque velut ſpumoſa videatur.

Heth abſorbetur ab Aleph, cuius aliquando nullũ apparet veſtigium, תַחַת, תְּאתְא, vel תְחָא, שחת שְׁתָא

Ain mutatur in Aleph, עֲרַע אֲרַע, זֶרַע זְרָא.

Et abſorbetur à Iod, קְטוּעַ, קְטִי, פְּשַׁע פְּסִי.

Aliquando cadit omnino, שֶׁבַע שַׁב

Sed non eſt omittendum, aliquando ad mutationem accedere metatheſin, hoc modo,

Res poſt Ain, תְּרַע שַׁעַר, pro תְּעַר.
Coph poſt Sadi, עֵק קֵץ, pro קְע.
Caph poſt Res, רְכְבִין בִּרְכַּיִם, pro בִּרְכִין.
Thau poſt Caph, נְכַת נַשֵּׁךְ, pro נְתַךְ.
Lamed poſt Coph, חֲקַל חֲלָק, pro חֲלֵק

Id euphoniæ gratia factum eſſe, nemo non ſentit.

Poſtremò illud obſeruandum, in Thalmud vltimas literas κατ᾽ ἀποκοπὴν ſæpe tolli, quod in vſitatiſſimis quibuſque peculiariter fieri ſolet: quæ vt vaſa, aſſiduo vſu atteruntur.

בֵּי pro בַּיִת.
אֵימָא pro אֱמַר dicito,
אוֹקִי pro אוֹקִים conſtituit.

Hæc ratio ſi in lingua Italica, Gallica atque Hiſpanica obſeruetur, præter voces aliquot peregrinas, iudicio adhibito, facile erit eas in antiquam cum Latina reducere concordiam.

Nunc reliquum eſt, vt literarum ſingularũ vires atque officia quàm accuratiſſimè exponamus, quò planius legi atq; intelligi poſſint, quæ de verbis & nominibus in-

frà dicturi ſumus. Ac primùm, vt ea prætereamus, quæ diligenter Hebræorum Grammatici de literis tradunt, quæ ad rem noſtram parum faciunt, & peti ab illis facile poſſunt, literarum vnam modò diuiſionem ſequemur, quæ præcipua eſt.

Diuiſio literarum.

E literis Chaldaicis quædam vocantur אַתְוָתָא רְעִקָּרָא, quædã מְשַׁמְּשָׁן, hoc eſt, partim literæ radicis, partim miniſtræ: quòd illæ radici ſuæ Thematíue perpetuò hæreant, hæ illis ancillentur.

Thematicæ in Daniele & Thargumin vndecim ſunt, גזח טס עפץ קרש: In Thalmud decem tãtum, nam coph ſerua eſt. Miniſtræ vndecim, אבד כלה תם נון. In Thalmud accedente coph, duodecim, vt planiſſimè explicabimus: ſi ſtudioſos illud monuerimus, omne huius linguæ artificium his paucis miniſtris comprehẽſum eſſe: vt qui earum vim teneat, bonã magnámque illius partem didicerit. Non tamẽ paſſim, nec temerè omnes ſeruiunt. Nam כדלקם à fronte tantùm, כהן à fronte atque à tergo, אותי paſſim ancillantur cæteris ſibíque. Nos itaque poteſtates expoſuiſſe contenti, exemplis ſuperſedebimus: cùm quoniã breuitati ſtudemus, tum etiã quòd facilè intelligi poſſunt. Quinetiam infrà in nominum verborúmque methodo proferentur.

De literis, quæ à fronte tantùm miniſtræ ſunt.

Beth.

ב Initio facit præpoſitionem in, & cum, ὀργανικῶς. Præterea, per, iurantis. Iungitur infinitiuis, ac propriè præſens tempus ſignificat. Poſtremò vim habet ſuperlatiui, addito nomine generis, שַׁפִּירָא בִּנְשַׁיָא, pulcherrima fœminarum.

Daleth.

ד Hæc litera apud Danielem & Eſram nunquã ſola ſeruit, ſed cum iod, ac ſeparatè dicitur דִי. In Thargumin autem ac Thalmud frequentiſſimè, iungitúrque cum omnibus orationis partibus. Cæterùm ab Hebraica voce זו ſumitur, Zain in Daleth verſo. Hinc mutuati ſunt Græci articulos ſuos, τοῦ, τῷ, τόν.

Præcipuè hæc litera, vel דִי, articulum genitiui ſignificat: tum relatiuum, ídque in omnibus numeris, caſibus, atque generibus. exempla paſſim reperias licet. AEthiopes Zain non mutant, vt pſ. I. זְאִיחַר, qui non ambulauit. & זְאִיקַם qui non ſtetit. זְדַוִיט, τοῦ δαβίδ. Arabes dicunt דִי, & cum articulo אֶלְדִי, qui, ὅς τις.

Significat etiam quòd, vel quàm.

Quinetiam mirificam vim habet, ſi nominibus collectiuis præfigatur, vt וּדְבֵית יְהוּדָה, quod non niſi Græcè aptè reddi poteſt, καὶ οἱ τοῦ οἴκου τοῦ ἰούδα.

Recipit prætereà tam à fronte, quàm à tergo alias miniſtras: quarum officia ſuis quæque locis declarabuntur.

Lamed.

ל Præterquàm, quòd eſt præpoſitio, ad, apud, & articulus datiui, atque accuſatiui in Daniele, Eſra, & Thalmudicis, & litera בכלם: Iungitur in Thalmud futuri perſonis tertiis, ſignificans, vt, לֵיכְלוּנֵהּ vt comedant eum. לִיקְטֹל vt interficiat. Quod Arabibus perfamiliare eſt, לִינְצַר, vt iuuet.

Significat etiam permittentis voluntatem, לִבְעֵי imploret, petat. לִחְדֵי lætetur.

Coph.

ק In Thalmud tantùm ſeruit: verùm de hoc in ſyllabis agemus.

Mem.

מ Facit initio deriuatiua, præpoſitionē ab, ex, de, vt apud Hebræos. format participia cōiugationum omnium, præter cal actiuum, cuius infinitiuum facit. In Thargum Ieroſolymitano ſecundæ ac tertiæ coniugationum infinitiuis præfigitur, לְמִקְּמָא, לְמִבְרְכָא, quod apud alios diceretur, לְבָרְכָא, & לְאֲקָמָא. Poſtremò hac litera cōparatiuum circunloquimur, quod vel Hebraicé fieri ſolet.

De literis כהן*, quæ à fronte atque à tergo ſeruiunt.*

Caph.

כ A fronte eſt, ſicut, inſtar, circiter, ferè, ſecundum, pro. Et litera כבלם. In fine pronomen ſecundæ perſonæ ſingularis.

He.

ה Initio interrogat, format apud Danielem & veteres cōiugationē tertiam. Eſt articulus emphaticus cum pronominibus demonſtratiuis, הַהוּא *ἐκεῖνοι*. format deriuatiua ſequente daghés apud Danielem, הַמְּנִיכָא, הַרְמִין.

In commentariis Rabbinorum præfigitur deriuatis à tertia coniugatione, הֶרְגֵל, הַשְׁנָה

In Thalmud præponitur aduerbiis, הָתָם illic, הָכָא hic.

In fine pronomē eſt tertiæ perſonæ ſingularis. Quod etiam Hebræis inuſitatū non eſt, שותה & עירה Gen. 49. לֵחֹה Deut. 34. סֻכֹּה Pſal. 10. pro עירו, שותו, לֵחו, סֻכּו. Maſculinum cum ſire, fœmininum cum camés, & nonnunquam patha in Daniele.

Nun.

נ A' fronte pauca format deriuata, נְבִזְבָּה munus, donatiuū. Apud Rabbinos frequēter quinti ordinis radicibus præfixa in deriuatis cernitur, מסס à נמסות, מחה à נמחות.

Porrò Syri & Thalmudicī hac litera tertiā vtriuſque

numeri in futuro formare ſolent.

Thargum Ieroſolymitanum etiam primam ſingularem, נֵיכֻל comedã, נִטְרַד eiiciam: quod fit in lingua Arabum vernacula, in ſyngraphica non item.

In fine additur παραγωγικῶς, Babylonicè in futuro tantùm, ídque in ſecunda & tertia pluralibus vtriuſque generis, & in ſecunda ſingulari fœminina. Cæterùm Syriacè atque Thalmudicè eadẽ paragoge adhibetur nõnunquã tertiis pluralibus præteriti, & imperatiui, & eiuſdẽ ſecũdæ ſingulari fœmininæ, אַנְהֵרִין præluce fœmina.

In Thalmud prima plur. præteriti ſæpe in nun exit.

Porrò, quòd ad nomina attinet, animaduertẽdum eſt omnia nomina ac participia plur. in nun deſinere: de qua re infrà agemus.

Quinetiam multa verbalia in hanc literam exeunt, atque adiectiua non pauca.

In lingua Syriaca eſt pronomen primæ perſonæ ſingularis: aliquãdo etiam geminatum, נַפְשָׁן anima noſtra, אֲבוּנָן pater noſter.

Solet etiã hæc litera in mediũ dictionis loco daghés irrepere, אִנְבָּא אִבָּא: quãquam ad radicem non pertinet: vt à יְדַע fit מַנְדַּע, pro מַדַּע. Verùm de hac re ſuo loco copioſius agemus. Sed non eſt omittendũ, id frequenter in lingua Arabica fieri, אַנְבּוּב, אַבּוּב, טַנְבּוּר טַבּוּר, muſicum inſtrumentum: vnde Ambubaiarum collegia, אַנְבּוּבַיָּא

In Daniele & Eſra affigitur infinitiuo verbi ſubſtantiui, לֶהֱוֵן, pro לִהְיוֹתָם: aliis verbis non item.

De literis אותיו, *quæ paſſim ſeruiunt.*

Aleph.

א Vt aliarũ princeps ac quaſi dux eſt Aleph, ſic omniũ in toto Chaldaiſmo creberrima, atque præcipuæ eſt

poteſtatis. Nullum enim nomen eſt, (propria ſemper excipio) quod huius opera non indigeat. quod perſpicuè oſtendemus, prius tamen officiis eius à fronte expoſitis.

Initio ergo primam futuri ſingularem format, tum coniugationem tertiam vnà cum multis verbalibus ab ea deductis, אַגְחוּ prælium, ab אַגַּח. Præponitur etiã, ſed raro, imperatiuis cal, אֶשְׁתְּ bibe, אֶדְכַּר memento. quod peculiariter Arabes factitant.

Apud Thalmudicos nominibus, & aliquando præpoſitionibus præfigitur: nunc ſignificans ad, ſuper, ſecundum, אַדַעְתֵּהּ, ex eius ſententia, à דַעְתָּא. אַלְבָּא, אַפְּמָא, & reliqua: nũc, ſuper, אַגַבָּא, ſuper dorſo. אַרֵישָׁא, ſupra caput.

In Thargũ Ieroſolymitano abũdat, אִידָא pro יְדָא manus.

In lingua Arabica atque AEthiopica ſæpe pluralem facit, בַּצַר aſpectus, pl. אַבְצָאר. עַמַל opus, אַעְמָאל. AEthiopicè verò, הַגַר ciuitas, pl. אַהְגָר, לַבַשׁ veſtis, pl. אַלְבַשׁ.

Atque hæc quidem ſunt officia aleph à fronte.

In medio aleph ferè nunquam ſeruit, niſi ſeruitutem intelligamus, cum litera radicis, quæ prius latebat, apparet, vt דָן iudicauit, דָאֵן iudicans: vel cùm conuertitur ex יהוא, הֲוָאה fuerunt fœminæ, ab הֲוָה. Sæpe tamen abũdat, quod qua ratione fiat, explicandum eſt.

Digreſſio de literis אוי, quæ pro punctis ſufficiuntur.

Duplex, vt ſuprà diximus, eſt ſcribendi ratio, vna abſq; punctis notiſque vocalibus: altera, quæ poſterius excogitata eſt, cum figuris vocalibus, de quibus egimus. Veteres ergo ſine vocalibus ſcribebãt: quæ res magnas peperit controuerſias, cùm idem verbum varias recipiat interpretationes, vt cùm Septuaginta, המטה verterũt virgam, vtpote qui legerunt הַמַּטֶּה: cum Hebræi הַמִּטָּה legant, lectúmque reddant. Sic עַמָּךְ, pro עִמְּךָ: ſic alia mul-

ta, quorum ambigua lectio facile interpreti imponere poteſt. Omnia enim nudis ac neceſſariis tantùm literis perſcripta fuerant, ad Maſoritarum vſque tempora, qui & punctis vocalibus & accentibus Biblia ſacra exornarunt. Porrò cæteri omnes libri, vt Thalmudici, & Paraphraſes Chaldaicæ vnà cum Hebræorum commẽtariis, nullas habent vocalium notas: niſi quòd ante non multos annos quidam ipſis etiam Thargumin puncta addiderũt: ſed, vt ait Elias, אֲנָשִׁים בְּלִי שֵׁם כָּל־אֶחָד כִּרְצוֹנוֹ עַל־כֵּן יָצָא מִשְׁפָּטָם מְעֻקָּל וְאֵין לְהָבִיא מֵהֶן רְאָיָה לַעֲשׂוֹת עֲלֵיהֶם דִּקְדּוּק : Hoc eſt, homines obſcuri, ſinguli pro ſuo arbitratu: Quo factum eſt, vt iudicium eorum deprauatum euaſerit: nec adducenda ratio ex illis eſt, vt res Grammatica in eis conſtituatur. Hinc ergo facile apparet, quid Munſterum fefellerit, qui è Thargumin pleraq; omnia profert.

Cũ igitur omnia, vt ad rem redeamus, ſine vocalibus ſcriberentur: ne maxima obſcuritas oriretur, has tres literas אוי (quas author Ieſira matres vocat, quæ nempe omneis vocaleis continent) pro punctis ſufficiebãt, aleph raro, Iod & Vau paſſim. Atque aleph quidem, præſertim in ambiguis, pro pathá & cames: iod pro ſegol, ſire & hirec: Vau pro holem, ſurec & Qibbús. Id autem in medio verbi tantum fit. exempla ſunt hæc, סאני pro סָנֵי odio habens, קארי pro קָרֵי clamans. יהודאי pro יְהוּדַי Iudæus. ביתיה pro בַּיְתֵהּ domus eius. ריבון pro רִבּוֹן dominus. גוברין pro גֻּבְרִין viri. Cum Iod aut Vau in medio mobilia ſunt, bis ſcribũtur, גוונא pro גַּוְנָא, עייל pro עַיֵּל. Quinetiam Aleph in fine abũdat pro mappic, מרהא pro מָרֵהּ dominus ipſius, רחמתהא pro רְחֵמְתָּהּ amaſti eam.

Hæc itaque ratio obſeruanda eſt tam in eruendis thematibus, quàm in rectè intelligendis atque ſcribẽdis vo

cibus. Sed ad propoſitum reuertamur, hoc eſt ad officia Aleph, quæ in medio, vt dixi, non ſeruit, niſi ad orthographiam legitimè exprimendam.

Verùm vt melius vis ac poteſtas Aleph in fine intelligatur, cum primis animaduertēdum eſt triplicem eſſe nominum formam. Vna eſt abſoluta, altera emphatica, tertia ſyntactica. Abſoluta dicitur, cùm ſimpliciter nomina ſine vlla mutatione vſurpantur, vt חָכְמָא ſapientia. Syntactica, cū ſequitur genitiuus, חָכְמַת אֱלָהָא ſapientia Dei. Emphatica verò, cùm articulus legitimus intelligitur, vt מַלְכָּא, ipſe rex, ὁ βασιλεὺς, חָכְמְתָא ἡ σοφία. Chaldæi itaque hunc emphaticum articulum per Aleph exprimunt, vt per אֶל el Arabes, Itali & Hiſpani. Ac nequis miretur id potius in fine, quàm initio fieri, vt apud Hebræos per הַיְּדִיעָה ה: reſpondemus adhibēdam eam eſſe methodum, qua in Cratylo vtitur Plato, nempe vt vltimam literam primam ordine collocemus, vel contrà. Ait enim ipſe ἥρα & ἀὴρ, idem eſſe. Si enim crebrò ac citò ἥρα pronuncies, facies ἀὴρ. Cùm ergo oſtenderimus, he atque Aleph viciſſim mutari, ſi Platonis regulā vſurpâris, efficies vt quæ prima eſſe debebat, vltima fiat, vt הַקָּדִישׁ ſanctus, ſi ſæpe repetas, erit קַדִּישָׁה, vel קַדִּישָׁא. Quinetiam ſermo Turcicus articulos in fine collocat, זְמָאן tēpus, זְמָאנֵר, τῶ χρόνου. זְמָאנְלַר, οἱ χρόνοι.

Hoc igitur Aleph nominemus licet אְּרְמַנְדְעָא.

Præterea fœmininum genus indicat, שַׁפִּיר pulcher, שַׁפִּירָא pulchra. diſcernitur autem à Mandea ratione ſententiæ.

Nonnunquam in fine pro aduerbio vocatis ponitur, אַבָּא ô pater. Significat, licet perrarò, pronomen primæ perſonæ ſingularis, בֵּינָא inter me. Gen. 13.

Et pro affixo he accipitur, פִּשְׁרֵה. Dan. 3. pro אִיתַיָא פִּשְׁרַה.
Pro אִיתַיָה Gen. 2. Cuius rei vnum extat Hebraicum exemplum, כָּלָא, pro כָּלָה, Ezech. 36.

Format tertiam plur. fœm. מְשַׁחָא vnxerunt fœminæ. apud Danielem ponitur נְפַלָה, ה

Poſtremò paragogen facit, in infinitiuo Cal, מִשְׁמַע, in futuro נִקְרְבָא, ſed hoc raró. certè in infinitiuis Paël & Aphel vltimum occupat locum, אַשְׁכָּחָא, לְקַבָּלָא.

Iod.

י Format tertiam futuri maſculinam vtriuſque numeri, & tertiam pl. fœmininam & ſecundam. facit in medio deriuatiua, & Peil. In fine pronomen eſt primæ perſonæ ſingularis. In Thalmud facit omnes infinitiuos, & primam ſing. præteriti. Ordinalia, gentilia, & quædam deriuatiua format vnà cum ſecunda fœm. imperatiui. Multa fœminina, & pluralia quædam abſoluta, & participia Thalmudica in Iod exeunt. Alioqui ad vitandam ambiguitatem abundare ſolet, vt diximus.

Non eſt ſilentio prætereundum, Rabbinos recentiores paronyma à nominibus paſſim formare addito in fine Iod, à יוֹם dies יוֹמִי diurnus. תַּלְמוּדִי, & לִמּוּדִי, didaſcalicus & mathematicus à תַּלְמוּד & לִמּוּד, aliáque innumera. Quod fit contra linguæ Hebraicæ & Chaldaicæ rationem, in quibus nulla fiunt huiuſmodi paronyma, niſi gentilia tantùm & ordinalia, cum aliis pauciſſimis. Cæterùm à nomine ſubſtantiuo nunquam ducitur paronymia, quod tam prophetarũ omnium, quàm veterum Thalmudicorum vſus oſtẽdit. Alioqui nihil vetabit, quominus dicamus שֵׁבֶט בַּרְזִלִי virga ferrea, מַטְבֵּעַ כַּסְפִּי moneta argentea, aliáque eiuſmodi, à quibus caſtæ doctorum aures abhorrent. Sed ipſos quidem Rabbinos,

qui non in myſteriis modò, ſed in ſua quoque lingua plumbei ſunt, aliâs dabitur confutandi locus. Nunc cætera perſequamur.

Vau.

ו Initio eſt coniunctio, &, atque, autem, poſtquam, vt. in medio raro admodum ſeruit, præter pauca quædam nomina, קְטוֹל, גְּבוּרָא. Apud Rabbinos in infinitiuis ab Aleph incipientibus pro ipſo ponitur, vt לוֹכַל pro לֶאֱכֹל, לוֹמַר pro לֵאמֹר. In fine format nomen abſolutum fœmininum, חֲזוּ, מַלְכוּ. Et tertiam pluralem maſcul. כְּתַבוּ, בְּנוֹ, חֲבִיו, סַגִּיו, אַטְעִיו, quæ ſine punctis ſcribuntur, חריאו, בניאו, אטעיאו.

Apud Thalmudicos ponitur in plural. participiorum quieſcentium Lamed, קָרוֹ, מְנַצּוֹ, clamantes, rixantes.

Thau.

ת Primò facit à fronte deriuatiuum, ſecundam futuri maſculinam vtriuſque numeri & generis vnà cum tertia ſing. fœm.

In medio ſeruit cum Aleph, vt dicemus.

In fine format ſecundam præteriti ſing. vtriuſque generis: Et primã tertiámque ſingulares, & aduerbia quædam, תִּנְיָנוּת ſecundó.

Apud Rabbinos infinitiui quieſcentiũ Lamed Aleph in Thau exeũt, לִקְרֹאת legere & tertia fœm. ſing. præteriti, בָּאת venit.

De Thau in compoſitione participiorũ infrà agemus.

De ſyllabis ſeruilibus.

E ſyllabis aliæ à fronte, aliæ à calce famulantur, tum aliæ apud paraphraſtas, aliæ apud Thalmudicos, de quibus ſingillatim dicendum eſt.

יָת.

In paraphraſtis tantùm eſt articulus accuſatiui.

קָא.

Hæc ſyllaba tam ſeparata, quàm adnexa reperitur in Thalmud, vímque habet affirmationis, vt קָתָנֵי, קָאמַר.

דִּי.

Qui, quem, cum lamed לְדִי, cuius, cui: cum mem מִדִּי à quo. frequẽs in Daniele, apud quem pro articulo τῷ accipitur.

מִדְּ.

Cum verbis eſt, propterea quòd, מִדְּרַחֵם. Deut. 7. & cum בַר hoc modo, בַר מִדְּהֲוֹו 3. Reg. 10. præter eos, qui erant.

את.

Facit paſſiuam vocem, quanquam apud Thalmudicos & Syros perſæpe cadit thau, אִתְקְרִי pro אִקְרִי.

נִת.

Hac ſyllaba formant rabbini Hithpaël, נִתְקַשֵּׁר.

בְּדְ.

Præfigitur præteritis בִּדְשְׁבַקְתוּן, 3. Reg. 18. quoniam deſeruiſtis: & futuris, בִּדְאֶדְבַּר Leuit. 26. me frangente.

הֵי vel אִי.

Initio interrogant, אֵידֵן quíſnam, אֵיכָא vbínam.

Syllabæ quæ ad calcem ancillantur.

הִי.

Pronomen affixum ſingulare eſt, quod pluralibus additur maſculinis, cuius exẽplum lingua Hebraica ſuppeditat תַגְמוּלוֹהִי, pro תַגְמוּלָיו, Pſal. 116. Syriacè & Thalmudicè extruditur he, בְּנוֹי filii eius.

Et ſingularibus quibuſdam quieſcentibus lamed, ſed antecedente ſurec, אֲבוּהִי.

Verbis etiam pluralibus adnectitur, אַסְרוּהִי, אַסַרְתּוּהִי.

Quinetiam

Quinctiam quieſcentibus lamed, & aliquãdo Ain adiungitur, בְּנָהִי ædificauit ipſum. Eſr. 5. & וַאֲתִיבְהִי & reſpondit ei. 3. Reg. 22. Et ſecundis perſonis ſing. præter. בְחַנְתּוֹהִי. Deut. 33. & primæ plur. אֲתִיבְנָהִי. Gen. 44. Præterea imperat. deficientibus pe nun סַבְהִי. 4. Reg. 4. Et perfectis nonnunquam, סוֹבַרְהִי. Exod. 5. Poſtremò cum אִית copulatur אִיתוֹהִי. Dan. 2.

הָא.

Iungitur verbis pluralibus & nominibus eodẽ prorſus modo, quo הִי, אֲבוּהָא: nam fœm. eſt: vnum extat Hebraicum exemplum, וְאַתִיקֶיהָא, Ezech. 41.

הֶן & הוֹן.

Tertiæ plur. affixa, ídque in nominibus tantùm, dicitur tamen כלוֹן pro כָּלְהוֹן. In his autẽ & ſequentibus prius eſt maſculinum.

הִי & הוֹ.

Thalmudici reſecto nun dicunt, נַפְשְׁהוֹ: quanquam Hebræi perperam pronunciant הו, & נַפְשְׁהִי.

כֶן & כוֹן.

Secundæ plur. affixa, Thalmudicè כִי & כוֹ, ſed verbis etiam adduntur.

נֵה & נַה.

Affixa tertiæ ſing. ſed cum futuris tantúm.

נֶן & נוֹן.

Pluralia, cum Præteritis & futuris, antecedente vau dicitur נִין pro גוֹן, וּטְמוֹנִין. Gen. 26. Reperitur etiam לִיתְנוּן.

נֵךְ & נַךְ.

Secundæ ſing. affixa, ídque in futuris.

נֶן & נָא.

In verbis faciunt primam pluralem, Babylonicè נֶן, נָא Syriacè. Præterea affixum primæ plur. Et ſecundam im-

peratiui fœm. plur. De נָא in compoſitione participiorũ mox agemus.

נִי.

Affixum primæ ſing. cum verbis tantùm: in futuro aſſumit nun cum daghes, quod fit etiam in quieſcentibus lamed.

תָא.

In hanc ſyllabam aliquando exit ſecunda præteriti maſculina, יְדַעְתָּא. Dan. 5.

תֵּן & תוּן.

In has ſyllabas ſecundæ præter. plur. deſinunt, maſculinæ in תוּן, in תֵּן fœmininæ, ſed Thalmudici nun abiecto תו dicunt & תֵּי. Ezechielis 33. עֲשִׂיתֶן legitur in genere virili, pro עֲשִׂיתֶם.

יִן, יָא, & יֵא.

Omnia maſculina orthoclita in plur. abſoluto in יִן exeunt. Quod Maſoritæ nouies in lingua Hebraica obſeruarunt,

אַחֲרִין alii, Iob 9.
הָאִיִּין inſulæ, Ezech. 26.
בַּחַיִּין in vita, Iob 24.
הַיָּמִין dierum, Dan. vltimo.
חִטִּין triticum, Ezech. 4.
מְלָכִין reges, Prou. vltimo.
צִידוֹנִין Sidonii, 3. Reg. 11.
שׁוֹמְמִין vaſtatæ, Thren. 1.
הָרָצִין curſores, 4. Reg. 11.

Præterea in Iob ſæpe legitur מִלִּין pro מִלִּים.

Omnia ergo maſculina canonica pluralem mittunt in יִן, מַלְכִּין מַלְךְ, dualia in ַיִן, קַרְנַיִן קֶרֶן: cæterùm emphatica cum Mandea deſinunt in יָא, מַלְכַּיָּא, οἱ βασιλεῖς. Ve-

rūm denominatiua in י, plurali faciunt יָא, יְהוּדָאֵי יְהוּדִי, quāquam Syri ſcribunt יהוראי,אי, cæteráque eodē modo.

Syntactica omnia, non intercedente daleth, in ֵי, מַלְכֵּי: אַרְעָא: In Thalmud tamen, & apud Syros etiam abſoluta hác formā retinent. Sed de his omnibus infrà copioſius.

תִי.

In hanc ſyllabam in Thalmud exeunt multa adiectiua fœminina, אַחֲרִיתִי, רַבְּתִי. Thren. 1. רַבָּתִי & שָׂרָתִי legimus forma non abſimili.

נְהִי & נְהוֹ.

Eos, eas, cum verbis tantùm in Thalmud.

תָן.

Multa adiectiua à quieſcentibus lamed ducta in תָן exeunt, עִנְוְתָן, אֶכְתָן: quorū fœminina ſumunt iod, עִנְוְתָנִי. Syriacè quædam fœm. pluralia in hanc ſyllabam exeūt, בְּתוּלְתָן, שְׁכֵנְתָן, עֲלֵימְתָן, in Eſter & Ruth.

הָן & וָן.

Nomina quieſcētia lamed aliquādo in plur. in הָן deſinunt, אִמַּהָן אִמָּא, אֲמָהָן אָמָא: אֲבָהָן, אֲבָא, quanquā poſtremū ſecundam geminare videtur.

Præterea omnia, quæ abſolutè exeunt in ו, vel י, vel ה, vel א, in plurali abſoluto habēt וָן, אַרְיָה אַרְיָוָן, מַלְכּוּ מַלְכְּוָן, כָּרְסָא כָּרְסְוָן.

נוֹהִי.

Affixum ſing. tertiæ perſ. maſc. in Thalmud.

כְּשֶׁ.

Frequentiſſimum apud Rabbinos, ſed initio tantùm, כְּשֶׁהוּא, כְּשֶׁיָבֹא, & cum ל לִכְשֶׁיָבֹא. ſignificat, cum, vbi, ܟܕ.

תֵי.

Nomina plur. fœm. ſyntactica in hanc ſyllabam exeunt, אַבְהָתֵי עָלְמָא Gen. Targum Ieroſ.

Atque hactenus de literarum ac ſyllabarum vſu. Hæc ſi diligenter lecta atque percepta fuerint, magno erunt ad cætera cognoſcenda adiumento.

De partibus orationis.

Partes orationis in linguis Hebraica, Chaldaica, Arabica atque AEthiopica tres ſunt, Nomē, Verbum, Millá, quod συγκατηγόρημα voces licet. Quomodo veteres Græci in ὄνομα, ῥῆμα, & σύνδεσμον, orationem diſtribuebant. Millá porrò partes inflexiles, quæ literis ſæpe ſingulis ſignificantur, comprehendit.

De verbo Chaldaico.

Verba in Grammaticis locum ſibi primum meritò vendicant: quòd ab ipſis cætera proficiſcātur. Verba itaque Chaldaica quatuor potiſſimùm rebus ab Hebraicis diſcrepant, numero præteriti perſonarum, coniugationum ordine, punctorum ratione, compoſitione participiorum cum pronominibus, & punctorum ratione. In cæteris magnus conſenſus. Nam quæ ad literas, ſyllabáſque ſeruiles pertinent, ſuperius explicata ſunt.

Quod ad puncta vocalia attinet, dedimus operam diligenter, vt reſectis literis abundantibus, quæ pro punctis addi ſolent, appareat vera ac legitima punctorum in ſingulis perſonis ratio. Quod præſertim è Daniele & Eſra collegimus, adhibita adeò accurata analogia, vt ne Iudæi quidem reclamare poſſint.

De compoſitione participiorum ſuo loco agemus.

Porrò perſonæ præteriti decē ſunt, cùm in lingua Hebraica nouem tantùm cernantur: quoniam tertia plur. apud Chaldæos genere diſtinguitur, Hebraicè communis habetur. Eius rei ratio hæc eſt:

Omnes primæ perſonæ communes ſunt, hoc eſt, ge-

nus diſtinctum non habent: quia cùm loquuntur, ſuum ipſæ genus indicant. Cæteræ omnes apud Chaldæos vtrunque genus habent: apud Hebræos verò tertia pluralis, vt diximus, genere non diſtinguitur. Nam in futuro quidem etiam apud Hebræos decem perſonæ reperiuntur, tertia nempe plurali fœm. à ſecunda per Iod diſtincta. Quod Maſoritæ ter obſeruarunt:

וַיֵּחַמְנָה Gen.30.
וַיִּשַּׁרְנָה 1.Samue.6.
יַעֲמֹדְנָה Dan.8.

De verborum ordinibus.

Verborum ordines octo ſunt.

Ad primum referuntur perfecta, quorum tres literæ radicis perpetuò apparent, קְרֵב,כְּתַב.

Ad ſecundum defectiua Pe nun, vel Pe Iod, quorum prima litera caduca eſt, נְטַר אֱסַר, יְכַל יְכֹל.

In tertio ponuntur quieſcentia Pe Aleph, vel Iod, אֵכַל אֱכֹל, יְרַת אִירַת.

Quartus continet quieſcentia Ain Vau, קָם, תַּב.

Quintus habet quieſcentia Lamed Aleph, vel Iod, vel He, בְּנָא,קְרָא, חֲדִי.

Sextus cōplectitur duplicantia Ain, נַר à נְדַד:קַץ, à קְצַץ.

In ſeptimo collocantur compoſita, id eſt, deficientia Nun vel Iod, & quieſcentia Lamed, aut quieſcētia vtraque extrema, נְצָא,יְצָא, אֱתָה יַאתֵה, & Syriacè יֵיתֵי.

Poſtremò verba quatuor vel quinque literarū, quorum permagnus eſt numerus, ad octauum ordinem rediguntur, atque omnia ſecundæ ſunt coniugationis, quæ dicitur paël, פַּרְנֵס,שַׁלְהִי.

De coniugationibus.

Coniugationes Chaldæorum octo ſunt, Peal, Ithpeál,

Peil: Paël, Ithpaël: Aphel, Ophál: Poál quadrata. Quæ, ſi coniugandi ratio propius ſpectetur, tres tantùm ſunt. Nam Ithpeal, & Peil paſſiuæ voces ſunt ipſius Peal. Ophal eſt paſſiua vox Aphel. Poal verò quadrata ad Paël refertur. Sed nos, quò planius res explicaretur, hoc modo diſtribuere maluimus.

פְּעַל eſt vox actiua Cal, vt כְּתַב.

הִתְפְּעֵל eſt eius vox paſſiua, vt niphal, אִתְכְּתֵב.

פְּעִיל eſt forma imperſonalis, cuius perſona agẽs non exprimitur, כְּתִיב ſcribitur, ſcriptum eſt.

פַּעֵל eſt coniugatio actiua dagheſſata, קַדֵּשׁ. Ithpaël vox eius paſſiua, אִתְקַדַּשׁ.

אַפְעֵל eſt hiphil Hebræorum, אַפְעֵל vox eius paſſiua, אַתְקֵן,אִתְקַן.

פּוֹעֵל continet quadrata, quæ ad Paël referenda ſunt, סוֹבֵר.

Non eſt tamen neſciendum, etiã à neutris aliquando duci paſſiuã vocem, אִתְיְתֵבַת Num. 5. Frequentabatur, cui reſpondet נוֹשְׁבָה.

Quinetiam quædam ſunt paſſiua ſine voce actiua, vt אִשְׁתְּכַח, quod proculdubio eſt Ithpeal, cùm Peal non legatur, ſed Aphel tantùm אַשְׁכַּח. Quod errandi anſam quibuſdam præbuit: cumvel Hebraica exempla multa reperiantur.

Poſtremò nonnulla ſunt actiuæ ſignificationis ſub voce paſſiua.

Daniel tamen & aliquando Paraphraſtæ verba cum Hebraica forma, quanuis perrarò vſurpant, vt יוּכַל, quod Chaldaicè dicitur יְכֵל, è quibus quædam Maſoritæ ad Hebraicum characterem recuderunt.

Verùm vt planiſſimè omnes intelligant, quanta ſit il-

larum quatuor linguarum cognatio, ſtatuimus ſingula paradigmata verborum Arabicorum atque AEthiopicorum exponere. Nam ſuperioribus annis Pſalterium Arabica lingua, pòſt AEthiopica excuſum eſt: Et nuper AEthiopicum Euangelium Romæ editum. Vtemur tamen literis Hebraicis, cùm vt res facilius cognoſcatur, tum etiam quod fieri commodiſſimè poteſt ob literarū ſimilem poteſtatem.

Illud interim obſeruādū eſt, Arabibus atque AEthiopibus optimè cum Chaldæis conuenire, niſi quòd Arabes dualem numerum habent, qui in verbis duntaxat genere non diſtinguitur. Quò fit, vt perſonas quatuordecim vſurpent, cùm Chaldæi atque AEthiopes decem modos habeant.

Prætereà inter coniugandum, cùm Hebræi, Chaldæi atque Arabes vltimas ſyllabas pronominum à rectis mutuentur, AEthiopes ſumunt ferè ſemper ab obliquis. Quod iam exemplis oſtendemus.

Paradigma verbi Cal Arabici.

Præteritum.

נַצַר Iuuit M. נַצַרַת Iuuit fœm.

נַצַרְתַ Iuuiſti M. נַצַרְתִ Iuuiſti fœm.

נַצַרְתֻ Iuui. Comm.

נַצַרוּא Iuuerunt M. נַצַרְןַ Iuuerunt fœm.

נַצַרְתֻם Iuuiſtis M. נַצַרְתֻןַּ Iuuiſtis fœm.

נַצַרְנָא Iuuimus Comm.

Dual.

נַצַרָא Iuuerunt duo M. *ὠφελησάτην.*

נַצַרַתָא Iuuerunt duæ, fœm.

נַצְרְתְּמָא ὠφελήσατον,Comm.

Benoni.

נָאצְרָן	ὠφελῶν.	נָאצְרַתְן	ὠφελοῦσα.
נָאצְרָאן	ὠφελοῦντε.	נָאצְרַתָאן	ὠφελούσα.
נָאצִירוּן	ὠφελοῦντες.	נָאצְרָאתְן	ὠφελοῦσαι.

Paul.

מְנַצּוּרָן	ὠφεληθείς.	מְנַצּוּרַתְן	ὠφεληθεῖσα.
מְנַצּוּרָאן	ὠφεληθέντε.	מְנַצּוּרַתָאן	ὠφεληθείσα.
מְנַצּוּרוּן	ὠφεληθέντες.	מְנַצּוּרָאתָן	ὠφεληθεῖσαι.

Syllaba ן Arabicè puncto, non literis exprimitur.

Infinitiuus.

Multiplices formas habet, ſimplex eſt huiuſmodi, גְּלוֹשׁ ſedere. חָרוּג exire. צַרְבָּאן verberare.

Imperatiuus.

Maſcul.

אַנְצַר ὠφέλει.
אַנְצָרָא ὠφελεῖτον.
אַנְצָרוּא ὠφελεῖτε.

Fœm.

אַנְצְרִי
אַנְצְרָא
אַנְצְרָנָא

Futurum.

אֶנְצַר Præſ.Sing.Com.

יַנְצַר	3.ſing.maſc.	תִּנְצַר	3.ſing.fœm.
תִּנְצַר	Iuuabis maſc.	תִּנְצוּרִין	fœm.

Plur.

נִנְצַר Iuuabimus Com.

תִּנְצְרוּן	Iuuabitis M.	תִּנְצְרָן	F.
יַנְצְרוּן	Iuuabunt M.	תִּנְצְרָן	F.

Dual.

יַנְצְרָאן Iuuabunt duo M. תַּנְצְרָאן F.

תַּנְצוּרָאן Iuuabitis Com.

Exemplum verbi AEthiopici.

Præteritum.

גַּבַר Fecit M. גַּבְרַת Fecit F.

גַּבַרְךָ Feciſti M. גַּבַרְכִי Feciſti F.

גַּבַרְךָ Feci Com.

גַּבַרוּ Fecerunt M. גַּבְרָא Fecerunt F.

גַּבַרְכְמוּ Feciſtis M. גַּבַרְכֵן Feciſtis F.

גַּבַרְן Fecimus Com.

Benoni.

Maſc. Fœm.

גַּבִיר Faciens. גַּבִירָא Faciens.

גַּבִירָן Facientes. גַּבִירָת Facientes.

Paul.

Maſc. Fœm.

גְּבִיר Factus. גְּבִירָא Facta.

גְּבִירָן Facti. גְּבִירָת Factæ.

Infinitiuus.

גַּבִיר facere,& cum Biclam,

לַגַּבִיר, בַּגַּבִיר.

Imperatiuus.

Maſcul. Fœm.

גַּבַר Fac. גְּבְרִי Fac.

גַּבַרוּ Facite. גְּבְרָא Facite.

Nemo miretur duo ſeuain: nam id AEthiopum poſtulat orthographia.

Futurum.

Maſc. Fœm.

יְגְבַר Faciet. תְּגְבַר Faciet.

תְּגְבַר	Facies.	תְּגְבְּרִי	Facies.
	Comm.		
	נִגְבַר Faciemus.		
יִגְבְּרוּ	Facient.	יִגְבְּרָא	Facient.
תִּגְבְּרוּ	Facietis.	תִּגְבְּרָא	Facietis.

Hinc iudicent omnes licet, quanta ſit harum linguarum affinitas: quámq; paruo negotio, ſi fideliter ac methodicè tradantur, cognoſci ac penitus intelligi poſſint. Cùm verba Atticè coniugata multò magis diſſentiāt ab AEolica & Dorica dialecto, quàm Arabica atq; AEthiopica vel inter ſe, vel ab Hebraica & Chaldaica diſcrepēt. Sed iam redeamus ad Chaldæorum coniugationes.

De coniugatione Cal in Perfectis.

Prima coniugatio verborum perfectorum tres habet formas, פְּעַל vt שְׁפַר: פְּעֵל vel פְּעִל, vt תְּקֵל, סְגִד: & פְּעוֹל vt רְמוֹךְ. Quod etiam in Hebraica cernitur, niſi quòd prius punctum hîc ſemper camés, illic perpetuò ſeuá. exempla ſunt, יְכוֹל, חֲפֵץ, פְּקַר. Iod in Cal perfecto nuſquam eſt, niſi cū ſine punctis ſcribimus, vt קריב, & cū punctis קְרֵב.

Præteritum Cal Perfectorum.

פְּעַל.

Fœm. Sing.		Maſc. Sing.
3. כְּתְבַת		3. כְּתַב
2. כְּתַבְתְּ		2. כְּתַבְתְּ
	Commu.	
	כִּתְבֵת.	
Fœm. Plur.		Maſc. Plur.
3. כְּתַבָא		3. כְּתַבוּ
2. כְּתַבְתֵּן		2. כְּתַבְתּוּן
	Comm.	
	כְּתַבְנָא.	

Annotationes in Præt. Cal.

Forma ,פַּעֵל, eodem modo variatur, ſempérque retinet ſire,niſi in tertia plurali, quæ habet hirec,פַּעְלוּ, פַּעֲלָא. At פַּעֵל in tertiis retinet hirec, in aliis ſire, niſi quòd tertia ſing.fœm.formā habent פַּעְלַת.Cæterū פְּעוֹל nihil mutat.

Tertia ſing. fœm. ſemper exit in tau, quod bis in Hebraica lingua factum eſt,

אָזְלַת יַד Deut.32.

וְשַׁבַת לַנָּשִׂיא Ezech.46.

Si ergo vltima fuerit res,formā habet פַּעֲלַת,ſi חע,פְּעֶלֶת. ſi prima fuerit gutturalis פַּעֲלַת,& aliquando פֶּעֱלַת : & prima פַּעֲלַת.

Secūda ſing.maſc. aliquādo habet paragogen Aleph, יָדַעְתָּא Dan.4. Et nonnunquam deſinit in camés, quod fit in pauſa tantùm, יְכֵלְתָּ Dan.2.הִתְרוֹמַמְתָּ 5.

De præterito Syriaco & Thalmudico.

Syri & Thalmudici non multùm variant à forma expoſita, quæ Aſſyriorum eſt. Tertiæ enim plur. vtrique paragogen nun addunt,עֲבַדוּן,עֲבָדוּן: cuiuſmodi duo tantùm exempla habes in Hebraiſmo,

יָדְעוּן Deut.8.& צָקוּן Eſa.26.

Præterea primam plur. Syri ſæpe in geminum nun, Thalmudici in vnicum terminant, אכלן ,אכלנן. Quòd ſi ante nun in perfectis Iod ponatur, vel eſt participium compoſitum,vel error librarii.

Talmudici primam ſing.in Iod finiunt, מְשַׁחִי,אֲכַלִי,ſed accedente affixo redit Tau,מְשַׁחְתֵּה

Benoni.

Participium præſens ſub pe ſemper habet camés, ſub Ain Siré, vel hirec, aut patha, ſi lamed fuerit אחע. Nam פָּרְסִין Dan.5. vel nomen eſt,vel ſcribēdum פָּרְסִין. Porrò

cùm nominum more flectatur,aſſumit Aleph Mandéa, túmque vim potius nominis habet.

Forma Benoni.

כָּתֵב כָּתְבָא כָּתְבִין כָּתְבַיָּא

οἱ γράφοντες, γράφοντες. ὁ γράφων γράφων.

Fœm.

כָּתְבָא כָּתְבְתָא כָּתְבָן כָּתְבָתָא

Neutra ſæpe habent hirec, דְּלִק Dan.7. נְחִת,& יְכִל,3.

De *compoſitione* Part.*cum* Pron.

Animaduertendũ eſt participia omnia maſculina cõponi cũ pronominibus primæ & ſecũdæ perſonæ (quod tamen in Daniele & Eſra haud reperias) vt præſentis ſignificatio referatur.

Verùm, nequis, vt falſò Munſterus credit, præteritum componi putet: age id aliquot oſtendamus exemplis, ídque in aliis coniugationibus, in quibus participia literis quibuſdam, nedum punctis, à præterito diſcrepant.

מְסַלֵּקְנָא, Ego aufero. Eſa.1.
מְהוֹדַעְנָא לְהוֹן oſtendo eis. Exod.18.
מְבָרְכַתְּ tu benedicis. Num.23.
מַשְׁקַתְּ tu irrigas. Deut.2.

Hæc nemo tam erit impudens, qui participia eſſe negare audeat.

Quinetiam quinque ſimilia extãt in lingua Hebræorum exempla,

יוֹלַדְתְּ Iud.13.
שׁוֹכַנְתְּ & יוֹשַׁבְתְּ, Ier.22.
מְקוֹנַנְתְּ Ibidem.
מִשְׁתַּחֲוִיתֶם Ezech.8.

Hæc, ſi quis acutè perpendat, participia cum pronomine compoſita eſſe deprehendet. Quanquam ſine vlla

ratione Iudæi quidam participia cum præteritis compoſita eſſe autumant.

Rabbini id imitari voluerũt, cùm dicant מְקֻבְּלְנִי, Edoctus ſum à maioribus.

Sed cur tertiæ perſonæ pronomẽ non componatur, quærat fortaſſe aliquis. Is ſciat tertias perſonas etiam in præteritis literas pronominum ſibi non aſciſcere, quas aliæ omnes habent.

Compoſitio ergo fit prima pronominis recti litera reſecta, תְּ, נָא, נַן, תּוּן, hoc modo,

ille ſcribit	tu ſcribis	ego ſcribo.
כָּתֵב	כָּתֵבְתְּ	כָּתֵבְנָא
illi ſcribunt	vos ſcribitis	nos ſcribimus.
כָּתְבִין	כָּתְבִיתוּן	כָּתְבִינַן

Thalmudici cætera ſeruant, ſed nun tertiæ & ſecundæ reſecant, כָּתְבִיתוּ, כָּתְבִי.

Fœminina non componuntur, ſed ſeparatim ponuntur, מְשַׁבְּחָא אֲנָא Prou.9.

De participio paſſiuo Cal, quod dicitur פְּעִיל.

Perpetuò habet ſeua & hirec gadól, quæ nunquam mutantur.

M.

כְּתִיבַיָּא	כְּתִיבִין	כְּתִיבָא	כְּתִיב

Fœm.

כְּתִיבָתָא	כְּתִיבִין	כְּתִיבְתָא	כְּתִיבָא

Compoſitio.

Nõ ſecus cõponitur, ac cætera omnia, vt גְּנִיבְנָא Gen.40.

כְּתִיבִיתוּן	כְּתִיבִינַן	כְּתִיבַתְּ	כְּתִיבְנָא

De Imperatiuo.

Imperatiui forma frequentiſſima eſt פְּעֹל, vel פְּעַל ſi vltima ſit חֵעֹר, aliquando etiam פְּעֵל. Quòd ſi prima fue-

rit gutturalis,ſæpe habet. ֶ ,

כְּתַב כְּתַבוּ כְּתַבִי כְּתַבְנָא

Qui כְּתֵב ſcribendum putant, analogiæ vim non tenent. Cùm ֵ nunquam in fine ſcribatur, niſi ſequente Maccaph.

De Infinitiuo.

Formã habet מִפְעַל: aſſumit enim mem à fronte,præter duo verba, לֶהֱוֵא frequens in Daniele, & aliis, & לִבְנֵא, Eſræ 5.pro לְמֶהֱוֵא, & לְמִבְנֵא.

Quod nequis miretur,etiã in lingua Hebraica fieri ſolet, וּמִשְׁלֹחַ, Eſter.9.

לְמִקְרָא, & לְמַסַּע, quæ doctiſſimus Iudæus Ibn Eſrá infinitiuos eſſe affirmat. quidam illud addunt,

וּמִשְׁחַת מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ, Eſa.52.

Paradigma,cum בכל.

מִכְתַּב בְּמִכְתַּב כְּמִכְתַּב לְמִכְתַּב.

Si Pe fuerit ע״ח, primum punctũ eſt ſegol,מֶעְבַּר. Mem nunquam accedit,niſi cum Lamed, מִלְמִכְתַּב. Syri addũt, præſertim præterito ſequente, paragogen aleph, מִסְבְּרָא, סְבַרְנָא,Pſal.40.

De Thalmudico.

Porrò Thalmudici, vt hac forma vtuntur nonnunquã, ſic frequẽtiſſimè eam vſurpant, quæ more Hebraico formatur,niſi quòd accedit in fine Iod,hoc modo,

כְּתוֹבֵי ,לִכְתּוֹבֵי.

De futuro.

Triplicem habet formam, אֶפְעַל vſitatiſſimam, cùm lamed eſt הע״ר, אֶפְעַל,alioqui אֶפְעֵל.

Sing.

3.fœm.	2.f.	2.maſc.	3.m.	1.com.
תִּכְתֻּב	תִּכְתְּבִין	תִּכְתֻּב	יִכְתֻּב	אֶכְתֻּב

Plur.

3.fœm.	2.f.	2.maſc.	3.m	1.com.
יִכְתְּבָן	תִּכְתְּבָן	תִּכְתְּבוּן	יִכְתְּבוּן	נִכְתַּב

Aleph ſemper habet ſegol,cæteræ hirec, niſi pe ſit עין, תַּעַבְרוּן Eſr.6.& תַּעַבְרוּן 4.

Tertia pl. habet paragogen nun, præter vnum, יֵאבְדוּ, Ierem.10.

De coniugatione paſſiua, quæ dicitur אִתְפְּעֵל.

Formam habet ſimilem eius Hebraicæ, quæ vocatur הִתְפַּעֵל, niſi quòd non eſt affecta daghés. Quòd verò ab aleph incipiatur,non eſt mirandum, cùm Hebraica duo ſint eiuſmodi,quæ he conuerterunt in Aleph,

אֶתְחַבַּר יְהוֹשָׁפָט,2.Paral.20.

אֶשְׁתּוֹלְלוּ אַבִּירֵי לֵב Pſal.76.

Syllabæ vltimæ non ſecus variatur, ac in voce actiua.

Paradigma.

אִתְכְּתֵבַת	אִתְכְּתֵב
אִתְכְּתֵבְתְּ	אִתְכְּתֵבְתְּ

אִתְכְּתֵבֵת.

אִתְכְּתֵבָא	אִתְכְּתֵבוּ
אִתְכְּתֵבְתֵּן	אִתְכְּתֵבְתּוּן

אִתְכְּתֵבְנָא

Quæ de actiuo præterito diximus, quod ad literarum quarũdam pathe attinet, ea quoque hîc locum habent.

Syllaba את tranſponitur & mutatur, vt in lingua Hebraica. Quanquam tau ſæpe Syriacè & Thalmudicè cadere ſolet, præſertim ſi Pe fuerit רטּת, quod euphoniæ gratia fit, אִטַּבַע,pro אִתְטְבַע. Nam quod Mũſterus de beth dicit, commẽtitium eſt. Ea enim, quæ citat, neutra ſunt, non paſſiua. Nam legimus יִתְבַּטְלוּן Eccl.12.

Thalmudici ferè ſemper abiiciunt tau, vt אִגְּנַר pro-

אִתְנְגַר, אִקְפַּל, aliáque innumera.

Cuius rei extant Hebraica exempla, וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם, pro נִתְכַּפֵּר, & מִתְנוֹאֵץ, pro שְׁמִי מִנּוֹאָץ. Aleph aliquãdo habet ſegol, אֶתְעֲקַרָה Dan.7.

De participio paſſiuo.

מִתְכְּתֵב מִתְכַּתְבִין

מִתְכַּתְבָא מִתְכַּתְבָן

Cõponitur cũ pronomine, & accipit Aleph Mandea: &, niſi ſit error librariorum, aliquando formatur cum Aleph, אִשְׁתַּבְּחַן, אִתְקְטַע, & alia perpauca in Hagiographis.

Thalmudici Tau reſecant, מִכְּתֵב, & reliqua.

De Imperatiuo paſſiuo.

Differt à præterito primo puncto, quod eſt ſegol: cùm in præterito ſit ferè hirec.

אֶתְכְּתֵב אֶתְכְּתֵבוּ

אֶתְכְּתֵבִי אֶתְכְּתֵבְנָא

Thalmudicè amoto tau אֶכְּתֵב, ſic אֶתְפַּתַּח, & Syriacè אֶפְּתַח, quod eſt in Euangelio, de quo infrà dicemus.

De Infinitiuo.

Habet paragogen aleph, & aliquando he,

אִתְכְּתָבָא, כְּאִתְכְּתָבָא, לְאִתְכְּתָבָא

Duo reperiuntur ſine paragoge, אִתְפְּרַע, & אִתְכְּפַר, quæ mihi ſuſpecta ſunt.

De Infinitiuo Thalmudico.

אִכְתוֹבֵי, לְאִכְּתוֹבֵי

Quanquam ſcribitur, איכתובי.

De futuro Babylonico.

אֶתְכְּתֵב יִתְכְּתֵב תִּתְכְּתֵב תִּתְכַּתְבִין תִּתְכְּתֵב

נִתְכְּתֵב יִתְכַּתְבוּן תִּתְכַּתְבוּן תִּתְכַּתְבָן יִתְכַּתְבָן

Aliquando vltimum punctum eſt ַ, אֶתְעֲבַד, vel hirec אֶשְׁתְּבִק.

Thalmudici tau tantùm abſcondunt, איכתב.

De coniugatione tertia, quæ dicitur פְּעִיל.

Eſt apud Chaldæos peculiaris quædam coniugatio, quæ à participio paſſiuo cal formatur, ídque in verbis actiuis tãtùm, quoniam paſſiuam ſignificationem habet: ſed caſum non regit, vt penè imperſonalis eſſe videatur. Variatur hoc modo,

Paradigma præteriti quod ſolum eſt in vſu.

כְּתִיב		כְּתִיבַת
כְּתִיבְתְּ		כְּתִיבְתְּ
	כְּתִיבַת	
כְּתִיבוּ		כְּתִיבָא
כְּתִיבְתּוּן		כְּתִיבְתֵּן
	כְּתִיבְנָא	

תְּקִילְתָּא Dan.5.cum paragoge Aleph.

De ſecunda coniugatione, quæ dicitur פַּעֵל.

HAEc coniugatio ſignificationē fermè tranſitiuã habet. Multa enim, quæ in פְּעַל neutra erãt, in פַּעֵל fiunt tranſitiua, vt סְלִק, aſcendit, סַלֵּק ſuſtulit. Quod in lingua Græca facilè poteſt intelligi. Nam verba neutra, in ίζω producta, tranſitiua redduntur, πλουτῶ πλουτίζω, κατοικῶ κατοικίζω, ἐγγρῶ ἐγγρίζω. Sunt tamen quædam neutra ſub hac forma, vt הַלֵּךְ, מַלֵּל: quemadmodum Græcè βαδίζω, & alia nonnulla. Formas habet tres, פַּעֵל, פַּעֵל, פַּעֵל. Media ſemper retinet daghes, niſi ſit vna ex אהחער. Prima notatur pathá, niſi media res aut gutturalis ſit, tum enim vertitur in camés. Atque ob eam cauſam omnium planiſſima eſt, cùm primum punctum nunquam mutetur inter coniugandum.

Cæterùm poſthac breuitatis cauſa paſſiuam vocē cum actiua cõiungemus. Ea deſinit in pathá, & dicitur אִתְפַּעַל.

Paradigma præteriti.

Vox actiua.

פַּלֵג
פַּלֶגֶת

פַּלְגְתְּ
פַּלְגְתְּ

פַּלְגֵת

פַּלְגוּ
פַּלְגָא

פַּלֵגְתוּן
פַּלֵגְתֵּן

פַּלֵגְנָא

Paſſ.

אִתְפַּלַג
אִתְפַּלֶגֶת

אִתְפַּלַגְתְּ
אִתְפַּלַגְתְּ

אִתְפַּלְגַת

אִתְפַּלַגוּ
אִתְפַּלְגָא

אִתְפַּלַגְתוּן
אִתְפַּלַגְתֵּן

אִתְפַּלַגְנָא

Participium vtrunque.

Actiuum deſinit in ſiré, vel hirec, &, cum lamed eſt חעֹר, in pathá.

Paſſiuū ſemper in patha. quod in lingua Arabica planè perſpici poteſt, in qua actiuum habet formam מְפַעֵל, paſſiuum מְפַעַל , vt מְחַרֵם anathematizans, מְחַרַם anathematizatus.

Paradigma.

מְפַלֵג מְפַלְגִין מְפַלְגָא מְפַלְגָן Act.

Componitur hoc modo,

מְפַלֵג מְפַלְגַת מְפַלֵגְנָא

מְפַלְגֵי מְפַלְגִיתוּ מְפַלְגִינַן

Participium vocis paſſiuæ ſemper deſinit in patha,

מִתְפַּלַג מִתְפַּלְגִין מִתְפַּלְגָא מִתְפַּלְגָן

Syri aliquando prætermittunt mem, vt

סַבְרֵי ſperant, Pſal.22. אִשְׁתַּבְּחַן Laudatæ 78.

Infinitiuus.

Deſinit in aleph, quod cum affixis mutatur in וּת, vt infra dicetur,

פַּלָּגָא לְפַלָּגָא Act.

אִתְפַּלָּגָא לְאִתְפַּלָּגָא Paſſ.

Thalmudicé.

פַּלּוֹגֵי לְפַלּוֹגֵי

אִפַּלּוֹגֵי לְאִפַּלּוֹגֵי

Syri actiuo mem ſæpe præfigunt,

מְבַשְּׂרָא מְקָרְבָא

Imperatiuus.

פַּלֵּג פַּלְּגוּ פַּלְּגִי פַּלֵּגְנָא Act.

אֶתְפַּלַּג אֶתְפַּלְּגוּ אֶתְפַּלַּגִי אֶתְפַּלְּגְנָא Paſſ.

Vox actiua deſinit etiam in patha, ſi vltima ſit חֹעֵר, vt שַׁבַּח, פַּשַּׁר.

Futurum.

אֲפַלֵּג יְפַלֵּג תְּפַלֵּג תְּפַלְּגִין תְּפַלֵּג Act.

נְפַלֵּג יְפַלְּגוּן תְּפַלְּגוּן תְּפַלְּגָן יְפַלְּגָן

אֶתְפַּלַּג יִתְפַּלַּג תִּתְפַּלַּג תִּתְפַּלְּגִין תִּתְפַּלַּג Paſſ.

נִתְפַּלַּג יִתְפַּלְּגוּן תִּתְפַּלְּגוּן תִּתְפַּלְּגָן יִתְפַּלְּגָן

Syri addunt aliquando paragogen, נְשַׁבְּחָא, cui reſpondet נְרַנְּנָה, Pſal.20.

Coniugatio tertia, quæ dicitur אַפְעֵל.

HAEc coniugatio tranſitiua eſt, vt hiphil Hebræorū, ſed ſolo aleph præfixo radici cum patha formatur, אַצְמַח, צְמַח, viguit, vegetauit. Huius formæ duo habemus exēpla Hebraica, in quibus aleph ponitur loco he, אַבְרֵךְ pone genua, Gen.41.

אֶגְאָלְתִּי, inquinam, Eſa.63.

Quæ doctiſſimi quique huius coniugationis eſſe affir-

mant. Quod in lingua Arabica, atque AEthiopica ſemper fit, נַזֵּל, אַנְזֵל, חַרֵּג, אַחְרֵג. Sic AEthiopicè מַחֵּל à אַמְחַל, נַבֵּב à אַנְבֵּב.

Daniel tamen aliquādo præponit he more Hebraico.

Vox paſſiua habet cames hatuph, & deſinit in patha.

Præteritum.

Actiuum.

אַתְקֵן	אַתְקֵנַת
אַתְקֵנְתְּ	אַתְקֵנְתְּ
אַתְקְנַת	
אַתְקֵנוּ	אַתְקֵנָא
אַתְקֵנְתּוּן	אַתְקֵנְתֵּן
אַתְקֵנְנָא	

Paſſiuum.

אָתְקַן	אָתְקְנַת
אָתְקַנְתְּ	אָתְקַנְתְּ
אָתְקְנַת	
אָתְקַנוּ	אָתְקַנָא
אָתְקַנְתּוּן	אָתְקַנְתֵּן
אָתְקַנְנָא	

Vox actiua deſinit in patha, ſi lamed ſit חער, אַצְלַח. אַשְׁכַּחַת, Dan.2. inueni, pro אַשְׁכְּחַת, quod fit propter gutturalem. הַתְקְנַת, Dan.4. malè legitur, cùm ſcribendum ſit הַתְקֵנַת.

Si prima fuerit gutturalis, hæc eſt forma, הַחֲרֵב הַחֲרֵבְתְּ הַחֲרְבַת הַחֲרֵבְתְּ הַחֲרְבַת & reliqua eodem modo.

Nam quod Munſterus paſſiuam vocem format cum את, errat: cùm in omnibus linguis, punctis, non literis differat ab actiua, vt Arabicè אַנְזֵל miſit, אֻנְזַל miſſus eſt. quæ ipſe adducit, ſunt Cal, vel Paël.

Participium.

מַתְקַן מַתְקְנִין מַתְקְנָא מַתְקְנָן

Apud veteres retinet he in medio, מְהַקְרְבִין, Eſr. 6. מְהַחְצְפָּת, Dan.2.

Cum vltima eſt חעֹר, forma eſt מַפְעַל, vt מַצְלַח.

De *participio præterito.*

Huius participii exemplũ nullum habeo. Quod enim Munſterus neſcio quid de daghes muſſitat, commentitium eſt: cùm coniugatio hæc in nulla lingua in perfectis habeat daghes, formari tamen poteſt ſeruata analogia. Nam cùm legamus in Daniele & Eſra multa exempla præteritorum ophel, quid vetat quo minus participiũ analogicum, nempe præpoſito mem, formemus, hoc modo,

מַתְקַן מְתַקְנִין מַתְקְנָא מַתְקְנָן

Quod lingua Arabica docere poteſt, in qua forma eſt מְפַעַל, vt מְנַזַל demiſſus, quanquam addito duplici puncto legitur aliquando מְנַזַלַן.

I*mperatiuus.*

אַתְקַן אַתְקְנוּ אַתְקְנִי אַתְקְנָנָא
אַבְרֵךְ אַבְרְכוּ אַבְרְכִי אַבְרֶכְנָא

Thalmudici ſecundæ ſing. fœm. addunt nun, אַנְהַרִין præluce ô mulier.

Quid Munſtero in mentem venerit, vt vocem paſſiuam in imperatiuo poſuerit, haud equidẽ video: cũ nulla ratione formari poſſit, vt nec Hebraicè, nec Arabicé.

I*nfinitiuus.*

Act. אַתְקָנָא לְאַתְקָנָא
Paſſ. אִתְקְנָא Secundum analogiam,
הַשְׁלָמָה לְהַשְׁלָמָה

In cõſtructione Aleph vertitur in Tau, vt לְהַנְזָקַת מַלְכִין

Eſr.4. τοῦ βλάψαι τοὺς βασιλεῖς.

Thalmudicè,

אַתְקוֹנֵי אַגְמוֹרֵי אַשְׁכּוֹחֵי

Futurum.

Actiuum.

אַתְקֵן יַתְקֵן תַּתְקֵן תַּתְקְנִין תַּתְקֵן

נַתְקֵן יַתְקְנוּן תַּתְקְנוּן תַּתְקְנָן יַתְקְנָן

Paſſiuum.

Analogicè formari poteſt, אַתְקֵן יַתְקֵן, cùm Arabicè dicatur, אַנְזֵל ,יַנְזֵל, atque alia eodem modo.

Veteres he in medio ſeruant aliquãdo, יְהַשְׁפִּל Dan. 7. תְּהַשְׁכַּח, Eſr.4.

De ſecundo verborum ordine, in quibus prima radicalis Nun vel Iod cadit.

Vt apud Hebræos quædam ſunt חַסְרֵי פָּה יוֹד, ſic plurima apud Chaldæos, quorum iod abſorbetur per daghes, vt, יְכִל, fut. יִכֹּל quanquam pro daghés forti aliquando interuenit nun ἐπενθετικῶς, vt יְדַע, fut. יִנְדַּע. Cæterum quæ incipiuntur à nun, ipſum, præter admodum pauca, perdere ſolent, נְפַל, fut. יִפֵּל.

Paradigma præt. Act.

נְחַת	נְחַתַּת
נְחַתְּתְּ	נְחַתְּתְּ
	נְחָתֵת
נְחַתוּ	נְחַתָא
נְחַתְּתוּן	נְחַתְּתֵּן
	נְחַתְנָא

Paſſiui.

אִתְחַת	אִתְּחַתַּת
אִתְחַתְתְּ	אִתְחַתַּתְּ

אִתְּחַתַת

אִתְּחַתּוּ אִתְּחַתָא

אִתְּחַתְתוּן אִתְּחַתְתֵּן

אִתְּחַתְנָא

Quāquam paſſiua vox rarò perdit nun, vt יִתְנְסַח, נְסַח apud Dan. tamen Eſa. 14. & alibi legimus אתחתת: quod paſſiuum eſt à נחת neutro, vt נוֹשַׁב à יָשַׁב Hebraicè, & alia quædam. Sic אִתַּצַל Thalmudicè, pro אִתְנְצַל.

Paradigma Iod.

Præt.

יְדַע יְדַעַת

יְדַעְתְּ יְדַעְתְּ

יִדְעֵת

יְדַעוּ יְדַעָא

יְדַעְתּוּן יְדַעְתֵּן

יְדַעְנָא

Paſſiuum.

אִתְיְדַע אִתְיְדַעַת

אִתְיְדַעְתְּ אִתְיְדַעְתְּ

אִתְיִדְעַת

אִתְיְדַעוּ אִתְיְדַעָא

אִתְיְדַעְתּוּן אִתְיְדַעְתֵּן

אִתְיְדַעְנָא

Benoni.

נָחִת נָחְתִין נָחְתָא נָחְתָן

יָדַע יָדְעִין יָדְעָא יָדְעָן

Paſſiuum.

מִתְחַת מִתַחְתִין מִתַחְתָא מִתַחְתָן

מִתְיְדַע מִתְיַדְעִין מִתְיַדְעָא מִתְיַדְעָן

De Compoſitione.

יַדַע יְדַעַתְּ יַדַעְנָא

יַדַעִי יְדַעִיתוּן יְדַעִינַן

Nam יַדַעְנָא vſitatiſſimũ eſt:quanquam in Thargumin ſcribitur יְדַעְנָא, ſed perperam: vt Elias quoque lapſus ſit in ſuo Methurgemán.

Eodem modo paſſiua componi poſſunt.

Peil.

יְדִיעַ יְדִיעִין יְדִיעָא יְדִיעַן

Imperatiuus.

Iod & nun in hoc modo non apparent, niſi perraro.

חֲת חֲתוּ חֲתִי חֲתְנָא

דַע דַעוּ דַעִי דַעְנָא

פְּק פְּקוּ פְּקִי פְּקְנָא

A` נְפַק, in quibus malè ſcribitur vau ſurec.

אִתְּחֲת אִתְּחֲתִי אִתְּחֲתוּ אִתְּחֲתְנָא Paſſ.

אִתְיְדַע אִתְיְדַעוּ אִתְיְדַעִי אִתְיְדַעְנָא

Infinitiuus.

Actiuus.

מִחַת לְמִחַת

מִנְדַע לְמִנְדַע

מִנְתַּן לְמִנְתַּן

Paſſiuum.

אִתְּחָתָא לְאִתְּחָתָא

Actiua exeunt in pathá.

Thalmudici more perfectorum ſcribunt,

נְטוֹרֵי נְגוֹדֵי

Exod.23. legitur בְּמִפַּק רְשַׁתָּא, cùm aleph Mandea. Vt etiã Græci infinitiui articulos admittũt, ἐν τῷ ζῆν ἐν σώματι. Quod linguæ vernaculæ familiariter vſurpant,

Futurum.

Futurum.

Act.	אֱחַת	יֵחַת	תֵחַת	תֶחְתִין	תֵחַת
	נֵחַת	יֶחְתוּן	תֶחְתוּן	תֶחְתָן	יֶחְתָן
	אֱרַע	יֵרַע	תֵרַע	תִרְעִין	תֵרַע
	נֵרַע	יִרְעוּן	תִרְעוּן	תִרְעָן	יִרְעָן
Paſs.	אֶתְתַחַת	יִתְתַחַת	תִתְתַחַת	תִתַחְתִין	תִתְתַחַת
	נִתְתַחַת	יִתַחְתוּן	תִתַחְתוּן	תִתַחְתָן	יִתַחְתָן :

Ante heth puncta parua melius collocantur, vt מַחִת non כַחִת Eſr. 4.

Vſitatiſſimum eſt, vt quæ incipiuntur à Iod, epētheſin nun accipiant, אֱנְרַע, יִנְרַע, & reliqua.

Quædam etiam in fine habent ſire, vt אֱנְתֵן, אֶפֵל, nonnulla hirek, יִתִב Dan. 7. à יתב ſedit.

De Paël.

Hæc coniugatio in hoc ordine planiſſima eſt, quæ paradigma perfectorum perpetuò imitatur, vt nemo etiam volens errare poſſit, niſi indoctiſſimus. quocirca exemplis ſuperſedimus.

De Aphel.

HAEc coniugatio ſæpe primam literam amittit, aliquando retinet.

Præt.

Act.	אַסֵק		אַסֵקֶת
	אַסֵקְתְּ		אַסֵקְתְּ
		אַסְקֵת	
	אַסִקוּ		אַסִקָא
	אַסֵקְתוּן		אַסֵקְתֵּן
		אַסֵקְנָא	
	אַקֵף		אַקֶפֶת

Cæteráque eodem modo, illud enim à נְסַק, hoc à יְקַף ducitur.

Paſſiuum.

אסקת   אסק
אסקת   אסקת
אסקת
אסקא   אסקו
אסקתן   אסקתון
אסקנא

Eodē modo אפק. Quāquam Daniel dicat הנפק, & הסק.

Benoni.

Act. מסק   מסקין   מסקא   מסקן
מקף   מקפין   מקפא   מקפן

Paſſiua non reperiuntur, ſed analogicè formari poſſunt, מסק, מפק, מקף.

Eſr. 4. in regimine, מהנזקת, & 6. מהחתין.

Imperatiuus.

אסק   אסקו   אסקי   אסקנא

Infinitiuus.

אסקא   לאסקא
אפקא   לאפקא

Eſr. 4. להנזקת in regimine.
Paſſiua ἄχρηστα.

Futurum.

Act. אסק   יסק   תסק   תסקין   תסק
נסק   יסקון   תסקון   תסקן   יסקן
Paſſ. אסק   יסק &c.

Eſr. 4. תהנזק, & 4. תחת, quod falſo pro paſſiuo accipit R. Salomo.

De Tertio Verborum ordine, in quo prima quieſcit.

HIc ordo quædam ab Aleph, quædam à Iod incipiētia cōplectitur, quæ nos ſeparatim explicabimus.

Præteritum Cal.

אֲמַר אֲמָרֶת

אֲמַרְתְּ אֲמַרְתְּ

אַמְרֶת

אֲמַרוּ אֲמַרָא

אֲמַרְתּוּן אֲמַרְתֵּן

אֲמַרְנָא

יְהַב יַהֲבַת

יְהַבְתְּ יְהַבְתְּ

יַהֲבַת

יְהַבוּ יְהַבָא

יְהַבְתּוּן יְהַבְתֵּן

יְהַבְנָא

Paſſ.

אִתְאֲמַר אֲמַר & reliqua, vt

אִתְיְהַב אִתְיְהַבְתְּ

Aliquando vertitur Iod in vau quieſcens, vt יְקַד, אִתּוֹקַד, יְתַב, אִתּוֹתַב, quod deponens eſt : quæ facilè per alia tempora variari poſſunt. *Benoni.*

Act. אָמַר אָמְרִין אָמְרָא אָמְרָן

יָהַב יָהֲבִין יָהֲבָא יָהֲבָן

Paſſ. מִתְיְהַב מִתְיַהֲבִין מִתְיַהֲבָא מִתְיַהֲבָן

Compoſitio.

אָמְרַתְּ אָמַרְנָא

אַמְרִיתוּן אָמְרִינַן

Peil.

אֲמִיר אֲמִירִין אֲמִירָא אֲמִירָן

יְהִיב יְהִיבִין יְהִיבָא יְהִיבָן

Imperatiuus.

Iod cadit, aleph manet,

אֱמַר אֱמַרִי אֱמַרוּ אֱמַרְנָא

הַב הַבוּ הַבִי הַבְנָא

אֶתְיְהַב אֶתְיְהַבוּ אֶתְיְהַבִי אֶתְיְהַבְנָא

Forma frequens eſt cum quibbus, אֲכַל, & cum ſire aliquando, אֱזַל, quod Eſræ 5. ſcribitur אֱזַל־ propter maccaph.

Thalmudicè,

זִל זִלוּ זִלִי זִלְנָא

Cadente aleph, quod apud Arabes fit ſemper, כַּל ede, חַר cape: pro אֲכַל & אֲחַר.

Infinitiuus.

Act. מֵאמַר לְמֵאמַר

מֵירַת לְמֵירַת

Syriacè לְמֵימַר, & Thalmudicè לֵימָא, apud Rabbinos לוֹמַר.

Paſs. אִתְיְהָבָא לְאִתְיְהָבָא

Futurum.

אֵמַר יֵאמַר תֵאמַר תֵאמְרִין תֵאמַר

נֵאמַר יֵאמְרוּן תֵאמְרוּן תֵאמְרָן יֵאמְרָן

אֵהַב יֵהַב &c.

Paſſ. אֶתְיְהֵב יִתְיְהֵב תִתְיְהֵב תִתְיַהֲבִין תִתְיְהֵב

נִתְיְהֵב יִתְיַהֲבוּן תִתְיַהֲבוּן תִתְיַהֲבָן יִתְיַהֲבָן

Differet ergo אֲכַל ab יְכַל, nam illud habet יֵאכֻל אֲכַל, hoc יְכֻל, אִכֻל.

Quædam quieſcunt in Iod ſire, יִיטַב, אֵיטַב, Eſræ 7.

Syri pro aleph ſcribunt Iod, יֵימַר, vt Thalmudici נֵימָא: Sic יֵיבַב, & alia multa, vt יֵילַף. Quanquam ſunt, qui ſcribendum autumant, יִלַף, vt aleph cadat. Ieremiæ 2. legitur תֵזְלִי, quod Syriacè quieſcit.

Paël.

Coniugatio hæc planiſſima eſt, nec differt à perfectis. quare exẽplis superſedimus. Dan.6. legitur אִתְיַעֲטוּ,

quod eſt paſſiuæ vocis paël. ſi quis tamen velit, eſt huiuſmodi.

Paradigma.

יַבָּשַׁת		יַבַּשׁ
יַבַּשְׁתְּ		יַבַּשְׁתְּ
	יַבְּשֵׁת	
יַבְּשָׁא		יַבַּשׁוּ
יַבַּשְׁתֵּן		יַבַּשְׁתּוּן
	יַבֵּשְׁנָא	
הִתְיַבְּשָׁת		הִתְיַבַּשׁ

Et cætera, vt dictum eſt in perfectis.

Aphel.

Coniugatio tertia quieſcentium Pe *Aleph, vel Iod.*

QVæ ab aleph incipiuntur, quieſcunt ſæpe in vau holem, הוֹבֵר,אֲבַר, & Syriacè habēt Iod mobile, אֲכַל, אִיכַל. eadē ratione mutantur, quæ à Iod incipiunt, vt יְדַע, הוֹדַע, יְנַק, אִינַק.

Paradigma.

הוֹסְפַת vel הוֹסֶפֶת		הוֹסֵף
הוֹסַפְתְּ		הוֹסַפְתְּ
	הוֹסְפֵת	
הוֹסְפָא		הוֹסִפוּ
הוֹסֵפְתֵּן		הוֹסֵפְתּוּן
	הוֹסֵפְנָא	

Paſſ.

הוּסְפַת		הוּסַף
הוּסַפְתְּ		הוּסַפְתְּ
	הוּסְפַת	
הוּסַפָא		הוּסַפוּ
הוּסַפְתֵּן		הוּסַפְתּוּן
	הוּסַפְנָא	

הַב הַבוּ הַבִי הַבְנָא

אֶתְיְהֵב אֶתְיְהֲבוּ אֶתְיְהֲבִי אֶתְיְהֲבְנָא

Forma frequens eſt cum quibbus, אֲכַל, & cum ſire aliquando, אֲזַל, quod Eſræ 5. ſcribitur אֱזַל־ propter maccaph.

Thalmudicè,

זִל זִלוּ זִלִי זִלְנָא

Cadente aleph, quod apud Arabes fit ſemper, כֻּל ede, חֻר cape: pro אֲכַל & אֲחַר.

Infinitiuus.

Act. מֵאמַר לְמֵאמַר

מֵירַת לְמֵירַת

Syriacè לְמֵימַר, & Thalmudicè לֵימָא, apud Rabbinos לוֹמַר.

Paſs. אִתְיְהָבָא לְאִתְיְהָבָא

Futurum.

אֵמַר יֵאמַר תֵּאמַר תֵּאמְרִין תֵּאמַר

נֵאמַר יֵאמְרוּן תֵּאמְרוּן תֵּאמְרָן יֵאמְרָן

אֵהַב | יְהֵב &c.

Paſſ. אֶתְיְהֵב יִתְיְהֵב תִּתְיְהֵב תִּתְיַהֲבִין תִּתְיְהֵב

נִתְיְהֵב יִתְיַהֲבוּן תִּתְיַהֲבוּן תִּתְיַהֲבָן יִתְיַהֲבָן

Differet ergo אֲכַל ab יְכַל, nam illud habet יֵאכֻל אֲכַל, hoc יִכֻּל, אִכֻּל.

Quædam quieſcunt in Iod ſire, אֵיטַב, יִיטַב, Eſræ 7.

Syri pro aleph ſcribunt Iod, יֵימַר, vt Thalmudici נֵימָא: Sic יֵיכַב, & alia multa, vt יֵילַף. Quanquam ſunt, qui ſcribendum autumant, יִלַף, vt aleph cadat. Ieremiæ 2. legitur תֵּזְלִי, quod Syriacè quieſcit.

Paël.

Coniugatio hæc planiſſima eſt, nec differt à perfectis. quare exẽplis ſuperſedimus. Dan.6. legitur אִתְיָעַטוּ,

quod eſt paſſiuæ vocis paël. ſi quis tamen velit, eſt huiuſmodi.

Paradigma.

יַבָּשָׁת		יַבַּשׁ
יַבֶּשְׁתְּ		יַבֶּשְׁתְּ
	יַבְּשַׁת	
יַבְּשָׁא		יַבַּשׁוּ
יַבֶּשְׁתֵּן		יַבֶּשְׁתוּן
	יַבֶּשְׁנָא	
הִתְיַבְּשָׁת		הִתְיַבֵּשׁ

Et cætera, vt dictum eſt in perfectis.

Aphel.

Coniugatio tertia quieſcentium Pe *Aleph,* vel *Iod.*

QVæ ab aleph incipiuntur, quieſcunt ſæpe in vau holem, הוֹבֵר, אֱבַר, & Syriacè habēt Iod mobile, אֱכַל, אֵיכַל. eadē ratione mutantur, quæ à Iod incipiunt, vt יְדַע, הוֹדַע, יְנַק, אֵינַק.

Paradigma.

הוֹסְפָת vel הוֹסֵפַת		הוֹסֵף
הוֹסֵפְתְּ		הוֹסֵפְתְּ
	הוֹסֵפַת	
הוֹסְפָא		הוֹסִפוּ
הוֹסֵפְתֵּן		הוֹסֵפְתוּן
	הוֹסֵפְנָא	

Paſſ.

הוּסְפַת		הוּסַף
הוּסַפְתְּ		הוּסַפְתְּ
	הוּסֵפַת	
הוּסַפָא		הוּסַפוּ
הוּסַפְתֵּן		הוּסַפְתוּן
	הוּסְפְנָא	

Aliquando legitur Iod ſire, vt הֵיכַל Eſr. 5.

In vno aleph in Iod migrat, אמן, הֵימִן, pro הָאֱמִין Hebraico.

Benoni.

מוֹבַר מוֹבְרִין מוֹבְרָא מוֹבְרָן

Quanquam Babylonii libenter retinent ה, vt מְהוֹרַע. Dan. 2. legitur מְהֵימַן, quod paſſiuum participium eſt, vt נֶאֱמָן Hebræorum.

Apud Syros aleph in Iod quieſcit, vt

מֵירַךְ מֵירְכִין מֵירְכָא מֵירְכָן

Nam etiam Prouerb. 17. legitur מֵזִין pro מַאֲזִין.

Participium paſſiuum analogicè eſt מוּסַף מוּבַר.

Infinitiuus.

אוֹסָפָא לְאוֹסָפָא

הוֹבָרָא לְהוֹבָרָא

Paſſiuum ἄχρηστον eſt.

Imperatiuus.

אוֹסֵף אוֹסִפוּ אוֹסִפִי אוֹסֵפְנָא

Futurum.

אוֹסֵף יוֹסֵף תּוֹסֵף תּוֹסְפִין תּוֹסֵף

נוֹסֵף יוֹסְפוּן תּוֹסְפוּן תּוֹסְפָן יוֹסְפָן

Aliquando retinetur he, אֲהוֹבַר, אֲהוֹרַע: nonnunquam etiam mouetur aleph, אַאֲכַל Pſal. 51. quod non videtur imitandum.

Paſſiua vox non vſurpatur à ſcriptoribus.

De Quarto verborum ordine, in quibus media quieſcit.

Quieſcunt pleraque omnia in camés, & quædam in Iod ſire, vt קָם, מִית, סִיב, בִית, & בַּת.

Paradigma.

שָׂם	שָׂמַת
שָׂמְתְּ	שָׂמְתְּ

שָׂמֵת

שָׂמוּ שָׂמָא

שָׂמְתוּן שָׂמְתֵּן

שָׂמְנָא

Paſſ. אִתְּשָׂם אִתְשָׂמַת

Et cætera præfixa ſyllaba אִתְ.

Prima ſing. habet ſegol, pro ſire, vt ſit Barytona.

Sic סִיב, מִית, quæ nunquam mutant Iod hirec.

Benoni.

In hoc participio apparet aleph mobile, & in pl. Iod.

שָׂאֵם שָׂיְמִין שָׂיְמָא שָׂיְמָן

Quanquam Thalmudici ſemper ſcribunt Iod,

עָיֵל עָיְלִין עָיְלָא עָיְלָן

Apud Danielem ſemper ſcribitur aleph , vt דָאְרִין, וָאְעִין, ſed Maſoritæ præcipiunt legendum Iod . Vnum tamen reperimus cum aleph, קָאֲמַיָא, Dan. 7. quod potius nomen eſſe videtur.

Paſſiuum.

מִתְשָׂם מִתְשָׂמִין מִתְשָׂמָא מִתְשָׂמָן

De Peil Participio.

שִׂים שִׂימִין שִׂימָא שִׂימָן

Dan.5. legitur שְׂמַת, quod facilè coniugari poteſt.

Infinitiuus.

Act. מֵשָׂם לְמֵשָׂם

Paſſ. אִתְשָׂמָא לְאִתְשָׂמָא

Thalmudicè לִשְׁיוֹלֵי, à שְׁאֵל.

Imperatiuus.

שִׂים שִׂימוּ שִׂימִי שִׂימְנָא

תוּב תוּבוּ תוּבִי תוּבְנָא

Paſſ. אִתְּדָן אִתְדָנוּ אִתְדָנִי אִתְדָנְנָא

Syriacè dicitur etiam דאינו iudicate.

Futurum.

אֲשׁוּם יְשׁוּם תְּשׁוּם תְּשׁוּמִין תְּשׁוּם
נְשׁוּם יְשׁוּמוּן תְּשׁוּמוּן תְּשׁוּמָן יְשׁוּמָן
Paſs. אֶתְשִׂם יִתְשִׂם תִּתְשִׂם תִתְשָׂמִין תִּתְשִׂם
נִתְשִׂם יִתְשָׂמוּן תִּתְשָׂמוּן תִתְשָׂמָן יִתְשָׂמָן

Euphoniæ gratia cames vertitur in hirec in paſſiua voce, quanquam aliquando ſcribitur ſemper camés, vt תִּתְרַשׁ Eſa. 24. vt יְהָךְ Eſr. 5. quod huius temporis ac formæ eſſe videtur.

Paël.

HAEc coniugatio habet Iod mobile, præter pauca quadrata, vt מְרוֹמֵם Dan.4. & הִתְרוֹמַמְתָּ 5. quæ formam Hebraicam referunt.

Paradigma.

Præt.

Act. קַיֵּם קַיֶּמֶת
קַיֵּמְתְּ קַיֵּמְתְּ
קַיְּמֵת
קַיִּמוּ קַיֵּמָא
קַיֵּמְתּוּן קַיֵּמְתֵּן
קַיֵּמְנָא
Paſs. אִתְקַיַּם אִתְקַיֶּמֶת

Et cætera eodem modo.

Benoni.

Act. מְקַיֵּם מְקַיְּמִין מְקַיְּמָא מְקַיְּמָן
Paſs. מִתְקַיַּם מִתְקַיְּמִין מִתְקַיְּמָא מִתְקַיְּמָן

Participium Præteritum.

מְקַיַּם מְקַיְּמִין מְקַיְּמָא מְקַיְּמָן

Imperatiuus.

קַיֵּם קַיִּמוּ קַיִּמִי קַיֵּמְנָא

Infinit.

Infinitiuus

קַיָּמָא לְקַיָּמָא

Et Syriacè לְמְקָם, vt dictum eſt.

Futurum.

Act. אֲקִים יְקִים תְקִים תְקִימִין תְקִים
נְקִים יְקִימוּן תְקִימוּן תְקִימָן יְקִימָן
אֶתְקַיַם יִתְקַיַם תִתְקַיַם תִתְקַיְמִין תִתְקַיַם
נִתְקַיַם יִתְקַיְמוּן תִתְקַיְמוּן תִתְקַיְמָן יִתְקַיְמָן

Aphél.

Nullus ordo in Aphel oſtendit Iod in medio, niſi hîc, quod fit quietis indicandæ cauſa.

Præteritum.

Act. אַקִים אֲקִימַת
אֲקִימְתְּ אֲקִימְתְּ
אֲקִימֶת
אֲקִימוּ אֲקִימָא
אֲקִימְתוּן אֲקִימְתֵּן
אֲקִימְנָא

Paſſ. אֻקִים אֻקִימַת
אֻקִימְתְּ אֻקִימְתְּ
אֻקִימֶת
אֻקִימוּ אֻקִימָא
אֻקִימְתוּן אֻקִימְתֵּן
אֻקִימְנָא

Syri ſeruant in his formam quieſcētium lamed Iod, vt אוּקִים, Thalmudicè, אוֹקִי.

Participium.

מַקִים מְקִימִין מְקִימָא מְקִימָן

Et cum he, מְהַקִים.

Paſſiua forma exoleta eſt.

Infinitiuus.

אֲקָמָא לַאֲקָמָא

Imperatiuus.

אֲקִים אֲקִימוּ אֲקִימִי אֲקִימְנָא

Eſa.32. legitur אֲצִיתָא pro ſecunda plurali fœm.

Futurum.

אֲקִים יְקִים תְּקִים תְּקִימִין תְּקִים

נְקִים יְקִימוּן תְּקִימוּן תְּקִימָן יְקִימָן

Eſræ 4. יְחִיטוּ, quod eſt ſine nun, & 6. יְהֲתִיבוּן Dan.2. legitur תְּסֵף.

Forma paſſiua non legitur, quæ tamen analogicè formari poteſt, אִקִים.

De Quadratis.

Facilè coniugari poſſunt, hoc modo,

רוֹמֵם		רוֹמֶמֶת
רוֹמַמְתְּ		רוֹמַמְתְּ
	רוֹמֲמַת	
רוֹמִמוּ		רוֹמִמָא
רוֹמַמְתּוּן		רוֹמַמְתֵּן
	רוֹמַמְנָא	

Sic הִתְרוֹמֵם & reliqua.

Benoni.

מְרוֹמֵם מְרוֹמְמִין Act.

מְרוֹמַם מְרוֹמְמִין Paſs.

Cætera facillima ſunt, ſi analogiam ſuperiorum ſerues. נְרוֹצְצָא exultabimus Pſal. 21. paragogen aleph habet. Sed אִתְרוֹרַם, & יִתְרָרַם, atque יְרוֹרַם, quæ leguntur in Pſalterii paraphraſte, adulterina mihi videntur. Nam ille author nō ſatis tenuiſſe videtur linguæ Syriacæ proprietatem. imitanda itaque non ſunt.

De Verbis Quinti ordinis, quæ in tertia radicali quieſcunt.

EA partim in he vel aleph, partim in Iod exeunt. Ante ה ſemper ſcribitur cames, ante aleph Babylonicè ſire, Syriacè camés, בְּעָה, מְנֵא, קְרָא, חֲדִי. legitur tamen in Daniele הֲוָא, pro הֲוָה.

Præteritum. .

בְּנַת		בְּנָה	
בְּנַיְתְּ		בְּנַיְתְּ	
.	בְּנֵית		
בְּנָאָה		בְּנוֹ	
בְּנַיְתֵן		בְּנַיתוּן	
	בְּנַיְנָא		
אִתְבְּנִיַת		אִתְבְּנִי	Paſs.
אִתְבְּנִיתְ		אִתְבְּנִיתְ	
	אִתְבְּנִית		
אִתְבְּנִיָה		אִתְבְּנִיו	
אִתְבְּנִיתֵן		אִתְבְּנִיתוּן	
	אִתְבְּנִינָא		

Adnotationes.

Tertia fœm. ſing. actiua deſinit in camés, vt oſtendatur quies: paſſiua in patha, quoniam Iod mouetur. quæ habent aleph, id ſeruant, מְלָאת Dan.2. & quæ deſinunt in Iod, hanc formam habent, חֲדִיַת: Dan.7. אֶתְכְּרִיַת Secunda ſingularis habet hanc formã aliquando, חֲוַית Dan.3. aliquando hanc, חֲוַיְתָה cum paragoge Dan. 2. & in pauſa חֲוַיְתָ 2. eiuſdem. Ego formam propriam eſſe puto, חֲוַיְתָ, vt differat à prima: quæ forma Arabibus familiaris eſt, מַשַּׁיְתָ, ambulaſti. ſed dicamus, vt Dan. חֲוַת, בְּנַת.

Tertia plu. maſculina ſemper exeunt in vau holem, præter ea, quæ quieſcunt in Iod, quæ exeunt in יו, vt חֲדִי, חֲדִיו, ſic שְׁרִי, שְׁרִיו, quæ ſcribũtur ſine punctis cum aleph,

שריאו,חריעו. Tertia fœm. hanc formam habet,cùm vltima eſt Iod, כְּהִיָא Gen. 26.

In Thalmud prima ſingul. deſinit in אי, vt חֲזֵי, vidi, רְמֵי, ieci, quæ ſcribuntur רמאי,חזאי.

Vnum eſt huius claſſis apud Dan.5. cum aleph addititio, אִשְׁתִּיו.

Participium.

בָּנֵה בָּנַיִן בָּנְיָא בָּנְיָן

מִתְבְּנֵא מִתְבְּנֵין מִתְבַּנְיָא מִתְבַּנְיָן

Aliquando cum aleph, קָרֵא, vel Iod præſertim Syriacè, שָׁתֵי bibens, טָעֵי errans.

Dan.5. מִשְׁתַּרַיִן, Nam ſemper Iod mobile eſt.

Peil.

בְּנִי בְּנַיִן בְּנָיָא בְּנָיָן

Dan.3. שְׁרַיִן legimus. Præteraà בְּנֵה. Eſræ 5. ædificatur. & קְרִי lectum fuit, 4.

Dan. 2. גְּלִי & גֲּלִי reuelatum fuit. Quæ ſunt præterita verba ducta à Peil. Nos hoc modo variare poſſumus,

גְּלִי גְּלִית

גְּלִית גְּלִית

גְּלִית

גְּלִיו גְּלִיָא

גְּלִיתוּן גְּלִיתֵן

גְּלִינָא

Nam Dan.3. legimus רְמִיו iniecti fuerunt.

Munſterus alteram paſſiui participii formã facit,ſed perperam,nã מְעַדְיָא, & מְגַלְיָא ſunt Paël: מְדַכְיָא aut מְטַפְיָא & מְטַשְׁיָא Cal.

Infinitiuus.

Deſinit ferè ſemper in aleph cum ſire.

Act. מִבְנֵא לְמִבְנֵא

Paſſ. אִתְבְּנָאָה לְאִתְבְּנָאָה

Syriacè in Iod, לְמִבְנֵי, לְמִמְנֵי.

Vnum legitur cum ה & Iod mobili, לְמִבְנְיָה Eſr.5.&duo ſine mem, לֶהֱוֵא, quod frequens eſt,& לִבְנֵא. Eſræ 5.

Thalmudicè,

לִבְנוֹיֵי לִתְנוֹיֵי.

Imperatiuus.

Vnum cum aleph præfixi, אֶשְׁתְּ bibe.

Gutturales cum hatch ſegol, חֱיִי, אֱתוֹ. Dan.2.3.

Paſſ. אֶתְבְּנִי אֶתְבְּנִיו אֶתְבְּנִיָא אֶתְבְּנֵן

Secunda pl. fœm. deſinit aliquando in נָא, קְרֶנָא, & ſing. in aleph, ſed raró ſine Iod.

Futurum.

Act.	אֶבְנֵא	יִבְנֵא	תִּבְנֵא	תִּבְנִין	תִּבְנֵא
	נִבְנֵא	יִבְנוֹן	תִּבְנוֹן	תִּבְנְיָן	יִבְנְיָן
Paſs.	אֶתְבְּנֵא	יִתְבְּנֵא	תִּתְבְּנֵא	תִּתְבְּנִין	תִּתְבְּנֵא
	נִתְבְּנֵא	יִתְבְּנוֹן	תִּתְבְּנוֹן	תִּתְבְּנְיָן	יִתְבְּנְיָן

Ab הוה reperitur, אֶהֱא, יְהֵא: ſic אֱחִי, יְחִי.

Paël.

OMnia exeunt in Iod,& in tertia plu. maſc. in vau mobile,hoc modo,

שַׁנִּי		שַׁנִּית
שַׁנִּיתְ		שַׁנִּיתְ
	שַׁנִּית	
שַׁנִּיו		שַׁנִּיאָה
שַׁנִּיתוּן		שַׁנִּיתֵן
Paſs. אִשְׁתַּנִּי		אִשְׁתַּנִּית

Et reliqua, vt שַׁנִּי.

Secunda ſingularis poteſt ſcribi etiam שַׁנֵּית, vt ſuprà diximus.

Participium.

Act. מְשַׁנֵּא מְשַׁנַּיִן מְשַׁנְיָא מְשַׁנְיָן

Paſſ. מִתְשַׁנֵּא מִתְשַׁנַּיִן מִתְשַׁנְאָה מִתְשַׁנְאָן

Syriacè deſinunt in Iod מְשַׁנֵּי, מְחַוֵּי.

Part. Præteriti.

מְשַׁנָּא מְשַׁנַּיִן מְשַׁנְיָא מְשַׁנְיָן

Habet in fine cames, vt actiuum ſire.

Infinitiuus.

שַׁנָּיָה לְשַׁנָּיָה

Et Syriacè,

שַׁנָּאָה לְשַׁנָּאָה

Thalmudicè,

שַׁנּוֹיֵי לְשַׁנּוֹיֵי

Paſſ. אִתְשַׁנָּאָה לְאִתְשַׁנָּאָה

Imperatiuus.

Act. שַׁנִּי שַׁנּוֹ שַׁנְיָא שַׁנִּינָא

Paſs. אֶתְשַׁנִּי אֶתְשַׁנּוֹ אֶתְשַׁנְיָא אֶתְשַׁנִּינָא

Eſræ 6. legitur מָנִי, Et Gen.37. חַוְ, Et 44. וְשַׁוְ.

Futurum.

אֲשַׁנִּי יְשַׁנִּי תְּשַׁנִּי תְּשַׁנִּין תְּשַׁנִּי

נְשַׁנִּי יְשַׁנּוֹן תְּשַׁנּוֹן תְּשַׁנְיָן יְשַׁנְיָן

Rarò ſcribitur dages, cùm ſeua quieſcit.

Paſs. אֶשְׁתַּנִּי יִשְׁתַּנִּי

Et reliqua.

Coniugatio Aphel.

Deſinit perpetuò in hirec magnum.

אַגְלִי אַגְלִית

אַגְלֵית אַגְלֵית

אַגְלֵית

אַגְלִיו אַגְלִיאָה

אַגְלֵיתוּן אַגְלֵיתֵן

אַגְלֵינָא

Paſſiua vox hoc modo analogicè formari poteſt אֲגְלִי, & cætera.

Dan.5. & 7. legimus הֶעְדִּיו cum ſegol.

Participium.

מַגְלֵא מַגְלֵין מַגְלְיָא מַגְלְיָן

Dan.2. retinet he, מְהַעְדֵּה, מְהַשְׁנֵא.

Syri ſcribunt cum Iod, מַגְלֵי.

Reperitur etiam מַחֵא, pro מְחַיֵּא viuificans. Dan.5.

Paſſiua vox non eſt in vſu.

Infinitiuus.

Babylonicè,	לְאַגְלָיָה	אַגְלָיָה
Syriacè,	לְאַגְלָאָה	אַגְלָאָה
Thalmudicé.	לְאַגְלוֹיֵי	אַגְלוֹיֵי

Dan.5. ſyntactice legitur אַחֲוָיַת.

Imperatiuus.

אַגְלִי אַגְלוֹ אַגְלְיָא אַגְלֵינָא

Futurum.

תִּגְלֵא	תִּגְלֵין	תִּגְלֵא	יִגְלֵא	אַגְלֵא	Act.
יִגְלְיָן	תִּגְלְיָן	תִּגְלוֹן	יִגְלוֹן	נִגְלֵא	Paſs.

Syriacè deſinit in Iod, אַשְׁנֵי.

Legimus etiam Dan.2. 3. נְהַחֲוֵה, & תְּהַחֲוֹן. & 7. יְהַעְדּוֹן & יְחַוֵּיהּ. Vt Eſr. 6. יְהַשְׁנֵא.

Paſſiua vox non recipitur.

De Sexto verborum ordine, in quo ſunt geminantia Aain.

HAnc verborum claſſem quo conſilio omiſerit Munſterus, non video, cùm neceſſaria ſit, & multa verba habeat. Sed ipſe eam cum quieſcentibus Lamed, vel Aain confudit.

Nos vtpote in re difficili diligenter atque accuratè multa exempla contulimus, atque analogia ſeruata hoc modo coniunganda eſſe deprehendimus.

Præt.

דַּק   דַּקַּת

דַּקְתְּ   דַּקַּתְּ

דַּקֵּת

דַּקּוּ   דַּקָּא

דַּקְתּוּן   דַּקְתֵּן

דַּקְנָא

Paſſ.

אִתְדַּק   אִתְדַּקַּת

Et cætera, vt in דַּק.

Benoni.

Act. דָּק דָּקִּין דָּקָּא דָּקָּן

Paſs. מִתְדַּק מִתְדַּקִּין מִתְדַּקָּא מִתְדַּקָּן

Peil.

דְּקִיק דְּקִיקִין דְּקִיקָא דְּקִיקָן

Infinitiuus.

מִדַּק   לְמִדַּק.

Vt מִתַּן. In Dan. legitur מִעַלֵּי.

Paſs. אִתְדַּק

Imperatiuus.

דֹּק דֹּקוּ דֹּקִי דֹּקְנָא

Futurum.

אֵדֹּק יִדֹּק תִּדֹּק תִּדְקִין תִּדֹּק

נִדֹּק יִדְקוּן תִּדְקוּן תִּדְקָן יִדְקָן

In Dan. 2. legitur תַּרִעַ propter Res.

Paſs. אֶתְדֹּק, & reliqua ſimiliter.

Paël.

Hæc coniugatio more perfectorum variatur, דַּקֵּק, רַעַע, quamobrem exemplis ſuperſedemus.

Sunt etiam quædam quadrata, אֶשְׁתּוֹמַם. Dan. 3.

Aphel.

Aphél.

Præteritum.

אַדֵּק		אַדְּקַת
אַדֵּקְתְּ		אַדֵּקְתְּ
	אַדְּקֵת	
אַדִּקוּ		אַדִּקָא
אַדֵּקְתּוּן		אַדֵּקְתֵּן
	אַדֵּקְנָא	

Paſſiuum analogicè אָדַק, vt הָעַל apud Danielem.
Nonnunquã interponitur nun epentheticῶs, vt הַנְעֵל.

Benoni.

מַדֵּק מַדְּקִין מַדְּקָא מַדְּקָן

Dan.2. מְהַדֵּק cum he.

Infinitiuus.

אַדָּקָא לְאַדָּקָא

Vel אַנְדָּקָא, vt הַנְעָלָה in Daniele. & הָעָלָה 5.

Imperatiuus.

אַדֵּק אַדִּקוּ אַדִּקִי אַדֵּקְנָא

Vel הַנְדֵּק, vt הַנְעֵל.

Futurum.

Act.	אַדִּק	יַדִּק	תַּדִּק	תַּדְּקִין	תַּדִּק
Paſſ.	נַדִּק	יַדְּקוּן	תַּדְּקוּן	תַּדְּקָן	יַדְּקָן

Reperiuntur quædam more perfectorum, vt Dan.3. תַּטְלֹל.

De ſeptimo verborum ordine, quæ in extremis quieſcunt.

DIuiduntur eiuſmodi verba in duas partes. Nam in quibuſdam prima decidua eſt, in aliis quieta, in omnibus vltima quieſcit.

Paradigmata.

אֲתָא	אֲתַת
אֲתֵית	אֲתֵית

אֲתֵית

אֲתָא		אֲתוֹ
אֲתֵיתֵן		אֲתֵיתוּן
	אֲתֵינָא	
אִתְּסֵית		אִתְּסִי Paſs.
אִתְּסֵית		אִתְּסֵית
	אִתְּסֵית	
אִתְּסִיאָה		אִתְּסִיו
אִתְּסֵיתֵין		אִתְּסֵיתוּן
	אִתְּסֵינָא	

Ab אֶסָא curauit. Sic נְדֵי formari poteſt.

Benoni.

אָתְיָן	אָתְיָא	אָתֵין	אָתֵא	Act.
אָסְיָן	אָסְיָא	אָסֵין	אָסֵא	
מִתְּסְיָן	מִתְּסְיָא	מִתְּסֵין	מִתְּסָא	Paſs.

Aleph quieſcit in ſire in actiua voce.

Peil.

אֲסִין	אֲסִיָא	אֲסֵין	אֲסֵא

Nam Dan.3. legimns אֲזֵה, quod proculdubio Peil eſt.

Infinitiuus.

Babylonicè,	לְמֵזָא	לְמֵתֵא	מֵתֵא	
Syriacè,	לְמֵיזֵי	לְמֵיתֵי,	מֵיתֵי	Act.
Thalmudicé.	לְאֱזוֹיֵי	לְאֱתוֹיֵי	אֱתוֹיֵי	
אִתְּסָיָא	vel	לְאִתְּסָאָה	אִתְּסָאָה	Paſs.

Imperatiuus.

אֲתָא אֲתוֹ vel אֲתוֹן, אֲתְיָא vel אֱתִי אֲתֵינָא:

Thalmudici tollunt aleph תָא veni.

Futurum.

תֵאתֵא	תֵאתִין	תֵאתֵא	יֵאתֵא	אֵתֵא	Act.
יֵאתְיָן	תֵאתְיָן	תֵאתוֹן	יֵאתוֹן	נֵאתֵא	

Syri pro aleph ponunt Iod, תֵיתֵי, יֵיתֵי.

יִתְּסָא אֶתְסְּסָא Paſſ.

Et cætera, vt אֶתָּא.

Coniugatio Paël in hoc ordine rara eſt, poteſt tamen facilè coniugari, vt

נַבִּי נַבִּית

אִתְנַבִּי אִתְנַבִּית

More quieſcentium lamed, vt diximus.

Coniugatio Hiphil.

In hac aleph vertitur in Iod mobile,

אַיְתִי אַיְתִית

אַיְתִית אַיְתֵית

אַיְתִית

אַיְתִיו אַיְתִיאָה

אַיְתִיתוּן אַיְתִיתִין

אַיְתֵינָא

הַיְתִי Paſs. הַיְתִית

הַיְתִיו הַיְתִיָה

הַיְתִיתוּן הַיְתִיתָן

הַיְתֵינָא

Dan.6. ſcribitur, הֵיתָיִת, ſed ſire ſcribendum puto.

Benoni.

מַיְתֵא מַיְתַיִן מַיְתְיָא מַיְתְיָן

Aliquando reperitur i, in quieſcentibus Iod, vt מְהוֹדָא

Dan.2.& 6. מוֹרָא. quanquam Syri ſcribunt Iod, מוֹרֵי, מוֹרִי.

Paſſiuá vocē non legi, quæ formari poteſt analogicè,

מֵיתֵא מֵיתַיִן מֵיתְיָא מֵיתְיָן

Infinitiuus.

Babylonicè,	לְהַיְתָיָה	הַיְתָיָה
Syriacè,	לְאַיְתָאָה	אַיְתָאָה
Thalmudicè.	לְאַיְתוֹיֵי	אַיְתוֹיֵי

Imperatiuus.

אַיְתֵא אַיְתַיְא אַיְתוֹ אַיְתֵינָא

Futurum.

אַיְתֵא יַיְתֵא תַּיְתֵא תַּיְתִין תַּיְתֵא

נַיְתֵא יַיְתוֹן תַּיְתוֹן תַּיְתְיָן יַיְתְיָן

Syri ſcribunt Iod, אַיְתֵי.

Paſſiua vox ἄχρηστος.

Quæ à nun incipiuntur, facilè coniugari poſſunt. vt נְרַת, נְרָא. Fut. אֲרֵא. Aphel אַרִי, אַרְיַת. Benoni מַרֵא. Et cætera eodem modo.

De octauo verborũ ordine, quæ quatuor, vel quinque literis cõſtãt.

Omnia ſunt Paël, & facillimè variantur.

Præteritum.

Paſs. פַּרְנֵס — פַּרְנַסֶּת

פַּרְנַסְתְּ — פַּרְנַסְתְּ

פַּרְנְסַת

פַּרְנִסוּ — פַּרְנִסָא

פַּרְנַסְתּוּן — פַּרְנַסְתֵּן

פַּרְנַסְנָא

Paſſ. אִתְפַּרְנַס — אִתְפַּרְנַסֶּת

אִתְפַּרְנַסְתְּ — אִתְפַּרְנַסְתְּ

אִתְפַּרְנְסַת

אִתְפַּרְנַסוּ — אִתְפַּרְנְסָא

אִתְפַּרְנַסְתּוּן — אִתְפַּרְנַסְתֵּן

אִתְפַּרְנַסְנָא

Benoni.

Act. מְפַרְנַס מְפַרְנְסִין

Paſs. מִתְפַּרְנַס מִתְפַּרְנְסִין

Paul.

מְפַרְנַס מְפַרְנְסִין

Infinitiuus.

פַּרְנָסָא לְפַּרְנָסָא

Thalmudicè, פַּרְנוֹסֵי לְפַּרְנוֹסֵי

Paſs. אִתְפַּרְנָסָא

Imperatiuus.

Act. פַּרְנֵס פַּרְנֵסוּ פַּרְנֵסִי פַּרְנֵסְנָא

Paſs. אִתְפַּרְנַס

Futurum.

Act. אֲפַרְנֵס יְפַרְנֵס

Paſſ. אֶתְפַּרְנַס יִתְפַּרְנַס

Sunt duo quæ in vltima quieſcunt, שֵׁיצִי, & שַׁלְהִי. quãquam שֵׁיצִי videtur potius Cal, cùm apud Eſram 6. legatur שֵׁיצִיא abſolutum eſt, quod proculdubio eſt Peil.

Cætera quadrata hoc modo varianda ſunt, vt סוֹבֵל, & alia eiuſmodi, אוֹחַר, שַׁיזֵב.

De Affixis verborum.

Ratio affixorum pronominum, de quorum ſignificatione ſuprà diximus, in linguis vernaculis facilè intelligi poteſt, quanquam Gallica non niſi in imperatiuo ea recipit. Italica certè atque Hiſpanica in omnibus temporibus & modis paſſiua affixa aſciſcit. Nec minus Arabica, quæ duo ſimul affixa ſibi nectit, vt Italica & Hiſpanica: AEthiopica quoque. De quarum linguarum omnium concordia, ſi Deus permiſerit, fuſius ſcripturi ſumus.

Affixa Præteriti.

כְּתַב
כַּתְבֵּהּ maſcul.
כַּתְבָהּ fœm.
כַּתְבָךְ m.
כַּתְבֵךְ fœm.
כְּתָבַנִי com.
כַּתְבִנּוּן m.
כַּתְבִנֵּן f.
כְּתַבְכוֹן
כְּתַבְכֵן
כְּתָבְנָא
כְּתַבְתְּ
כְּתַבְתֵּה
כְּתַבְתָּה
כְּתַבְתִּנּוּן
כְּתַבְתִּנֵּן
כְּתַבְתַּנִי
כַּתְבְתָנָא

Prima cadē ſimiliter accipit,& כון & כן.
כְּתַבְתְּכוֹן
כְּתַבְתְּכֵן
כְּתַבוּ
כַּתְבוּהִי maſc.
כַּתְבוּהָא fœm.
כַּתְבוּךְ com.
כַּתְבוּנִי

כַּתְבוּנוּן
כַּתְבוּנֵּן
כַּתְבוּנְכוֹן
כַּתְבוּנְכֵן
כְּתַבוּנָא
כְּתַבְתוּן
כְּתַבְתוּנֵּהּ m.
כְּתַבְתוּנָהּ f.
כְּתַבְתוּנָךְ m.
כְּתַבְתוּנֵךְ f.
כְּתַבְתוּנַנִי com.
כְּתַבְתוּנוּן
כְּתַבְתוּנֵּן
כְּתַבְתוּנָנָא
כְּתַבְנָא
כְּתַבְנוּהִי
כְּתַבְנוּהָא
כְּתַבוּ vt

Secunda & tertia fœminina cum ſecunda maſculina conueniunt: & ſecunda plur. fœm. cum maſculina.

Affixa cum participiis.

Referenda ſunt ad nomina, de quibus infra dicemus, aliquandò tamen cùm actiuam habent ſignificationẽ, affixa verborum accipiunt, vt מְאַבְּדְנוּן perdens eos.

Affixa cum Imperatiuo.

כְּתַבְנוּן	כְּתֹב
&c.	כְּתֻבֵהּ
Secunda fœmini. nõ recipiũt affixa.	כְּתֻבְנִי
	כְּתֻבוּ
	Sine mutatione accipit affixa, vt כְּתֻבוּהִי &c.

Affixa cum Infinitiuo.

מִכְתַּב

Cum Lamed & Beth ſæpiſſimè, abſolutè raró.

Futurum.	בְּמִכְתְּבַהּ
אֶכְתֹּב	בְּמִכְתְּבֵהּ
אֶכְתְּבִנֵּה	בְּמִכְתְּבָךְ
בִנָּה	בֵךְ
בִנָּךְ	בְּמִכְתְּבִי & בְּמִכְתְּבֵנִי
בִנֵּךְ	בְּמִכְתְּבְהוֹן & בְּנוּן
בִנּוּן	בְּנֵן & תַּבְהֵן
בִנֵּן	תְּבְנוּן
בְּנְכוּן, vt יְשְׁאֲלֶנְכוּן Eſr.7.	בְּנַן
בִנְכֵן	תְבְנָא

Cæteræ perſonæ deſinentes in conſonantem eodem modo accipiunt, & præterea נִי & נָא, vt יִכְתְּבִנַּנִי & בִנְנָא

יִכְתְּבוּ

יִכְתְּבוּנֵּהּ

Semper nun cum dages, cætera eodem modo, vt ſupra.

De affixis Thalmudicis diximus initio, quæ facilè intelligi poſſũt.

De imperfectis.

Omnia verba cæterarum claſſium eodem modo affixa aſciſcunt: niſi quòd quieſcentia in vltima hoc pacto, vt lamed paal cum affixis moueatur.

פְּצָא

פַּצְיֵהּ

פַּצְיָהּ

Et reliqua eodem modo, בְּנָהִי Eſr. 5. בְּנַיְתַהּ, Dan. 4. & בְּמִצְבְיֵהּ, & 3. לְמַזְיֵהּ, & 5. לְהֶוְיָן, quanquam communiter dicitur לְהֶוֹן. In futuro tamen non mouetur, vt יְחַוִּנַּהּ Dan. 2. In infinitiuo eſt בְּמֵאתַי.

Præterea Infinitiui omnes Paël & Aphel cum affixis deſinunt in ות, vt לְהַצָּלָא, לְהַצָּלוּתֵהּ. Dan. 6. & לְהוֹרָעֻתַנִי, cæteráque ſimili ratione לְאִסְתַּלָּקוּתֵהּ.

Atque hactenus quidem de verbis.

De ſecunda orationis parte.

NOmen non tantum habet negocii. Nos, quod ad inſtitutum noſtrum attinet, in Subſtãtiuum, Adiectiuum, Gentile, & Numerale diuidimus.

Ignorant Chaldæi in nominibus ſuis caſus, quos articulis indicant: diminutiua non recipiũt. Syntheſin non vſurpant, ſed idẽ paratheſi efficiunt. Nam אַחְבָּא, & תְּרֵיסַר potius pathe ſunt, quàm compoſitiones. Comparatiua & ſuperlatiua circunloquũtur. Ergo de generibus & numeris dicendum: tum exponendæ nominum formæ (inflexionum enim ordinem ac numerum non admittunt.) Poſtremò regiminis & affixorum ratio explicãda.

De genere.

Ariſtoteles in Poëtica ſuper nominum generibus ſic ait, τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἄῤῥενα, τὰ δὲ θήλεα, τὰ δὲ μεταξύ. Hoc eſt,

eſt, E nominibus quædam ſunt maſculina, quædam fœminina, alia media. Hebræi ſanè & Chaldæi duo tantùm genera, quæ in natura viſuntur, recipiunt. Sunt tamen, quæ αἰκὰ λόγον dicuntur virilia vel muliebria: pauca excipienda, quæ genus variant, אֶבֶן ὁ καὶ ἡ λίθος. fœminea pro neutris aliquando accipiuntur, vt דָּא hoc, טָבָא bonum.

De numero.

NVmeri tres ſunt, ſingularis, dualis, pluralis, ſed hac lege, vt dualẽ ea tãtum habeãt, quæ vel natura bina procreauit, vel ratio intelligit, vt קֶרֶן, קַרְנַיִן, τὸ κέρας, τὼ κέρα, יַד, יַדַיִן, τὼ χεῖρε, שְׁנָתַיִן biennium. Quæ naturalẽ dualem habent, ea omnia carent plurali, vt duo ſemper ſint numeri: ſed dualia ab arte inuenta plurale non excludunt, שְׁנָתַיִן שְׁנִין שַׁנָא.

De Comparatiuo & Superlatiuo.

VT linguæ vernaculæ (Italicã, Gallicã, Hiſpanicámq; intelligo) cõparatiua prorſus ignorãt & ſuperlatiua, præter admodum pauca, quæ à Latinis mutuantur: ſic Chaldæa cum aliis tribus, vim vtriuſque habet, formam ignorat. Quod efficit duabus literis Mem & Beth. Comparatiuum per Mem deſcribitur, יוֹחָנָן חַכִּים הוּא מִכֵּפָא, Iohannes ſapientior eſt Petro. quãquam aliquando additur יַתִּיר, vis tamen comparationis eſt in Mem. Superlatiuum per Beth ſignificant, בְּרִיכְתָּא בִנְשַׁיָּא, laudatiſſima fœminarú, quod nos dicimus, benedicta in mulieribus. Beth enim cum nomine generis ſuperlatiuũ facit. לַחֲדָא aliquando additur, ſed non efficit τὴν ὑπέρθεσιν.

De formis nominum.

EVM ordinem exponendis nominum formis ſequemur, quem in verborum claſſibus obſeruauimus: vt perfecta primũ, tum cætera ſuo quæq; loco collocemus.

K.i.

Principio triplex eſt nominum forma in vtroque numero (propria ſemper excipio, quæ vnam tātùm habēt) vna abſoluta, altera emphatica, tertia ſyntactica: in quibus puncta quædam variantur, & nonnullæ literæ vel abiiciuntur, vel accedunt, vel mutantur: quod in primis rectè cognoſci debet.

Abſoluta vocamus, quæ ſimpliciter collocantur, non ſequente genitiuo, nec addito Aleph Mandea, אֲתַר locus, חָכְמָא ſapientia.

Emphatica, vel cum Mandea, cùm rem certam ſignificare volumus, אַתְרָא ὁ τόπος, חָכְמְתָא ἡ σοφία.

Syntactica ſunt, cùm additur genitiuus, חָכְמַת אֱלָהָא ſapientia Dei: ſed non intercedēte Daleth, vt חֵילָא דְמַלְכָּא.

Quod in linguis vernaculis eſt vel vſitatiſſimū. Nam ſi de homine abſolutè ſermo ſit, dicetur, *huomo, homme, hombre*. Si de certo ac noto, *l'huomo, l'hōme, el hombre*. Quòd ſi ignotus fuerit, tum dicemus, *vn huomo*, *vn homme*, *vn hombre*. Propria nomina nunquam recipiunt articulos, niſi in Græca: nemo enim dixerit, הַדָּוִד, דָוִדָא, *le* Pierre, *Il Giouanni*, *el* Antonio. Græcè dicitur ὁ σωκράτης, ſed apud Atticos, qui ad ſatietatem articulos vſurpant, etiam cùm nihil neceſſe eſt.

De articulis.

Aleph in fine, vt ה initio apud Hebræos omnibus caſibus additur: nullus itaq; eſt nominatiui proprius articulus. daleth genitiuum facit, lamed datiuum, יָת accuſatiuum, mem ablatiuum.

Paradigma.

	Sing.		Plur.
מַלְכָּא	ὁ βασιλεύς.	מַלְכַּיָּא	οἱ βασιλεῖς.
דְמַלְכָּא	τοῦ βασιλέως.	דְמַלְכַּיָּא	τῶν βασιλέων.

לְמַלְכָּא	τῷ βασιλεῖ.	לְמַלְכַּיָא	τοῖς βασιλεῦσι.
יָת מַלְכָּא	τὸν βασιλέα.	יָת מַלְכַּיָא	τοὺς βασιλεῖς.
מַלְכָּא	ὦ βασιλεῦ.	מַלְכַּיָא	ὦ βασιλεῖς.
מִמַּלְכָּא	ἀπὸ τοῦ βασιλέως.	מִמַּלְכַּיָא	ἀπὸ τῶν βασιλέων.

Abſolutè dicitur מֶלֶךְ, מַלְכִּין.

Formæ, vel מִשְׁקָלִים *nominum perfectorum.*

Abſ.	Emph.	Abſ.	Emphaticæ.
בְּשַׂר	בִּשְׂרָא	אוּמָּן	אוּמָּנָא
מֶלֶךְ	מַלְכָּא	תְּחוּם	תְּחוּמָא
חֲלֶם	חֶלְמָא	נְהוֹר	נְהוֹרָא
טַעַם }	טַעְמָא	מָזוֹג	מָזוֹגָא
טְעֵם }		פַּטִיר	פַּטִירָא
כְּתָב	כְּתָבָא	חֲמִיר	חֲמִירָא
כַּהֵן	כָּהֲנָא	יַקִּיר	יַקִּירָא
עָלַם	עַלְמָא		
קֻשְׁט	קֻשְׁטָא		
לִשָּׁן	לִשָּׁנָא		
קַדּוּשׁ	קַדּוּשָׁא		
צִפַּר	צִפְּרָא		
תַּנּוּר	תַּנּוּרָא		
כִּנַּר	כִּנְּרָא		
זַמַּר	זַמְּרָא		
חֲלָק	חֲלָקָא		
פֶּחָר	פַּחְרָא		

Prima forma emphatica à Thalmudicis & Syris pronunciatur ſæpe per Kibbús, דְּבַשׁ דֻּבְשָׁא, vt communiter גֻּבְרִין à גְּבַר. Pluralia abſoluta in ין, emphatica in יָא, in cæteris punctis conueniunt cum emphatica ſingulari. in regimine in ſingulari nihil variant ab abſoluta, in plurali deſinunt in ֵי מַלְכֵי.

Formæ fœmininorum.

Abſ.	Emph.	Quieſcentia	Aain.
		Abſ.	Emph.
גְּזֵרָא	גְּזֵרְתָא		
דִּכְרָא	דִּכְרְתָא	אַת	אַתָּא
כְּנָוָא	כְּנָוְתָא	מָאן	מָאנָא
חֶכְמָא	חֶכְמְתָא	דִּין	דִּינָא
מַלְכָּא	מַלְכְּתָא	כַּף	כַּפָּא

גְבוּרָא	גְבוּרְתָא
חֲנְכָּא	חֲנָכְּתָא
עֲבִירָא	עֲבִירְתָא
עַרְוָא	עַרְוְתָא
חֲרְוָא	חֲרוּתָא
עֶרְיָא	עֶרְיְתָא

Quanquam tria poſtrema non ſunt perfecta, tamen quia vltimam mobilē habet, hîc poſuimus. Plu. abſoluta deſinunt in ןָ, emphatica in תָא, cætera puncta non mutantur, גְזֵרָתָא,גְזֵרָן.

In ſing. regim. in תַ, in plur. in תְ.

Quieſcentia Pe, vel deficiētia cum perfectis collocamus.

רֵיחַ	רֵיחָא
רֵאשׁ	רֵאשָׁא
בְאשׁ	בְאשָׁא
זֵית	זֵיתָא
לוּחַ	לוּחָא
תוֹר	תוֹרָא
כִיוֹר	כִיוֹרָא
חִיוּב	חִיוּבָא
חִוָּר	חִוָּרָא
קְיָם	קְיָמָא

In plu. abſoluto in ין, emphatico in יָא, vt אָתִין & אָתַיָא, & אָתְוָן אָתְוָתָא Syriacè, vt רֵישׁ & בִישׁ, pro רֵאשׁ & בְאשׁ.

In conſtructione ſing. non variant ab abſoluta forma, præter ea, quæ habēt Iod mobile, חַיִל, מַלְכָא, חֵיל, quieſcit enim Iod. in plurali mutantur, vt perfecta.

Geminantia Aain.

Abſ. Sing.	Emph.	Abſ. Plur.	Emph.
שֵׁן	שִׁנָא	שִׁנִּין	שִׁנַיָא
עַם	עַמָּא	עַמְמִין	עַמְמַיָא
לְבַב	לִבָּא	לִבְבִין	לִבְבַיָא
גַב	גְבָא	גְבִין	גְבַיָא
פֻם	פֻמָא	Carent plurali.	
כֹל	כֻלָא		
צַד	צִדָא		

In plurali conſtructione in שִׁנֵי.

Quieſcentia Lamed.

Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
	Sing.		Plur.
יַד	יַדְא	יַדִין	יַדַיָא
נְקָא	נַקְיָא	נְקַין	נְקַיָא
לְוַי	לְוָאָה	לְוָאִין	לְוָיֵא
נְבִיא	נְבִיָאה	נְבִיאִין	נְבִיַאיָא
רַמַי	רַמָּאָה	רַמָּאִין	רַמַּיָא
חַי	חַיָא	חַיִין	חַיַיָא
סְכוּי	סְכוּיָא		
סַנִיא		סַנִיאִין	
עְלַי	עְלָאָה	עְלָאִין	עְלַיָא
עֲנִי	עַנְיָא	עֲנַיִן	עֲנַיָא

Heterodita.

Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
	Sing.		Plur.
שֶׁם	שְׁמָא	שְׁמָהָן	שְׁמָהָתָא
אַב	אֲבָא	אֲבָהָן	אֲבָהָתָא
בַר	בְּרָא	בְּנִין	בְּנַיָא
אַרְיֵה		אַרְיָוָן	אַרְיָוָתָא
פֶּחָה	פַּחְתָא	פַּחָוָן	פַּחָוָתָא
מָרָא			
פְּתָא	פְּתָאָה		

Fœm.

Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
	Sing.		Plur.
	לֵילְיָא	לֵילְוָן	לֵילְוָתָא
	רִבּוֹ	רִבְוָן	רִבְוָתָא &
עֲלָה	עַלְתָא	עֲלָוָן	עֲלָוָתָא
מִלָּה	מַלְּתָא	מִלִּין	מִלַּיָא

Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
קְרָיָא	קַרְתָא & קִרְיָתָא Syr.	קִרְוִין	קִרְוַיָא
בְּרָיָא	בִּרְיָתָא	בִּרְיָן	בִּרְיָתָא
חֵיוָא	חֵיוְתָא	חֵיוָן	חֵיוָתָא
כַּוָּא	כַּוְּתָא	כַּוִּין כַּוָּן	כַּוַּיָא כַּוָּתָא
שְׁנָה	שַׁתָּא	שְׁנַיָא שְׁנִין	שְׁנָתָא שְׁנָן
נְבוּאָה	נְבוּאֲתָא		
עֶגְלָא	עֶגְלְתָא	עֶגְלָן	עֶגְלָתָא
גָּלוּ	גָּלוּתָא	גָּלְוָן	גָּלְוָתָא
צְלוֹ	צְלוֹתָא		
עִלִּיתָא	סִיבוּ רְבוּ		
חֲדָיָא		חֲדָיָא חֲדִין. Dan. חַדְוָתָא Syr. חֶדְוִין חַדְוָן.	
חֲמָא & חֵמָא	חֶמְתָא		
עַטְא	עַטְתָא		
אַמָּה	אַמְּתָא	אַמִּין	אַמַּיָא
אִתָּא	vel אִנְתָּא, vel אִנְתּוּ,אִתּוּ in pauſa.	נְשִׁין	נְשַׁיָא
שָׁעָה	שַׁעְתָּא	שְׁעִין	שְׁעַיָא
אֲמָה	אַמְתָא, & in pauſa אַמְהוּ	אֲמָהָן	אֲמָהָתָא
חֲטָא	חַטְאֲתָא	חֲטָיִן	חֲטָיָא
Syriacè	חֶטְוָן	חַטְוָתָא	
אֵם	אִמָּא	אִמָּהָן	אִמָּהָתָא

Sunt quædam, quæ carent ſingulari, שְׁמַיָא, חַיִּין, מְעִין, מַיִן, אוּשְׁיָן, & alia multa.

Heemantica Mem.

Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
	Sing.		
מַרְבַּח	מַרְבְּחָא	אוֹרַיְתָא	אוֹרָיָא
מְזָרֵק	מִזְרְקָא	*Thau.*	
מִסְפֵּד	מִסְפְּדָא	תַּפְקִידָא	תַּפְקִידְתָא
מַחְלְקָא	מַחְלַקְתָא	תֻּשְׁבְּחָא	תֻּשְׁבַּחְתָּא
מִשְׁקְלָא	מִשְׁקַלְתָּא	תּוּנְחָא	תּוּנְחֲתָא
		תַּשְׁוְיָא	תַּשְׁוִיתָא

Defectiua Nun.

Abſ.	Emph.
מַתַן	מַתְנָא
מַטְרָא	מַטַּרְתָא
Gemin.	Aain
מְגַלָא	מְגַלְתָא
Quieſc.	Pe.
מֵאמַר	מַאמְרָא
מאזְנַיִן	מאזְנַיָא
Quieſc.	Aain.
מְדִינָה	מְדִינְתָא
מָזוֹן	מָזוֹנָא
Quieſc.	Lamed.
מִשְׁתְּיָא	מִשְׁתִּיתָא
מִנְחָה	מִנְחֲתָא
מַשְׁרְיָא	מַשְׁרִיתָא
מַעֲלִיו	מַעֲלִיוּתָא
Heem.	Aleph.
אֶצְבַע	אֶצְבְּעָא
אֶדְרָע	אֶדְרָעָא
אַרְכְּבָן	אַרְכֻּבְתָא
אַחְתִּימָא	אַחְתִּימְתָא

Vau. Omnia fœminina.

Abſ.	Emph.
מַלְכּוּ	מַלְכְוָתָא מַלְכְוָן מַלְכוּתָא
סְגִירוּ	סְגִירוּתָא
גְוָלוּ	נְוָלוּתָא
חַשְׁחוּ	חַשְׁחוּתָא
חַלַשׁוּ	רַבְעוּ, פַּלְגוּ תַלְתוּ
סַהֲדוּ	
נַהִירוּ	
הַימָנוּ	
עַלְמוּ	
כִּישׁוּ	
סַמְיוּ	
עֲנִיוּ	
מַכִּיכוּ	
טָבוּ	טַבְוָתָא טַבְוָן טָבוּתָא
	Iod. Fœm.
נְוָלִי	נְוָלִיתָא
אַרְעִי	תַלְתִי
אַחֲרִי.	Hæc omnia in conſtr. &
	affixis accipiunt. ת
מִינַי	מִינַאָה
פְּרִישַׁי	פְּרִישַׁאָה
חִלּוֹנַי	Et omnia gentilia, de qui-
תַנַּי	bus infrá, vt יְהוּדַי,

Heemantica Nun.

Abſ.	Emph.
קֻרְבָּן	קֻרְבָּנָא
שֻׁלְטָן	שֻׁלְטָנָא
אֻלְפָּן	אֻלְפָּנָא
סַרְבָּן	סַרְבָּנָא

Aleph Vau.

Abſ.	Emph.
אַצְלַחוּ	אַצְלָחוּתָא
אוֹשַׁטוּ	אוֹשַׁטוּתָא
אַפַּקוּ	אַפַּקוּתָא

In ו ſub forma itpaël.

Abſ.	Emph.	
חָזְוָן	חֶזְוָנָא	הִתְנַדַּבוּ
רַעְיַן	רַעְיַנָא	אִתְבְּנָעוּ
בִּנְיָן	בִּנְיָנָא	אֶשְׁתַּדּוּר
אִילָן	אִילָנָא	אִתְרַבְרְבוּ
עֶלְיוֹן	עֶלְיוֹנָא	הִתְבְּהָלָה Dan. 2. niſi eſt infinitiuus, vt quidã ſentiunt.
	דִכְרוֹנָה	

אַחֲרָן & אֲחֵרָן אָחֳרָנָא

תַן

Quatuor literarum vel quinque.

Maſc.	Fœm.		
אָמְתָן	אָמְתָנָא	אָמְתָנִי	אָמְתָנִיתָא
גַּוְתָן	גַּוְתָנָא	גַּוְתָנִי	גַּוְתָנִיתָא
סַכְלְתָן	סַכְלְתָנָא	סַכְלְתָנִי	סַכְלְתָנִיתָא
Mem.	*Iod.*		
מַדְנְחַי	מַדְנְחָאָה		
מַעַרְבַי	מַעַרְבָאָה		
Mem	*Nun.*		
Maſc.	Fœm.		
מְחַבְּלָן	מְחַבְּלָנָא	מְחַבְּלָנִי	מְחַבְּלָנִיתָא
מַרְגְּזָן	מַרְגְּזָנָא	מַרְגְּזָנִי	מַרְגְּזָנִיתָא
Mem	נוּ		
מַעְבְּרָנוּ	מַעְבְּדָנוּתָא		
גַּוְתָנוּ	סַכְלְתָנוּ		

Abſ.	Emph.
פִּתְגָם	פִּתְגָמָא
אַרְגְּוָן	אַרְגְּוָנָא
חַרְטֹם	חַרְטֻמָא
נִשְׁתְּוָן	נִשְׁתְּוָנָא
פַּרְשֶׁגֶן	
פַּרְזֶל	פַּרְזְלָא
אַפְתֹם	אַפְתֻמָא
הֵיכַל	הֵיכְלָא
נְבִזְבָּה	נְבִזְבִּיתָא
כַּרְבְּלָא	כַּרְבְּלָתָא
רַבְרַב	רַבְרְבָא
רַבְרְבָא	רַבְרְבָתָא
עַרְטִלַי	עַרְטִלָאָה
שְׁפַרְפָּרָא	
נִרְבֵּךְ	נִרְבְּכָא
נֶבְרַשְׁתָּא	נֶבְרַשְׁתָּא
הַמְנִיכָא	
גַּלְגַּל	גַּלְגְּלָא

Pluralia facillimũ eſt formare, maſculina in יִן, fœminina in ָן, vt ſuprà oſtenſum eſt. Eadem eſt ratio regiminis vel ſyntaxis. Nunc ſubiũgemus aliquot adiectiuorum formas,

formas, quæ cōmodè etiā ſuperius exponi poterāt. Nos de induſtria hîc collocauimus.

גִזְבַר	גִזְבְרָא
סַרְכַלַיָא	סַרְכְלִין
הַדָבַר	הַדָבְרָא
מַשְׁרוֹקִיתָא	
שְׁרוֹשִׁיתָא	
כְרְסֵא	כַרְסְיָא
כַרְסַוָן	כְרְסָוָתָא
הַרְהוֹר	הַרְהוֹרָא

De adiectiuorum formis.

	Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
	Sing.		Plur.	
maſc.	כְדַב	כְדְבָא	כַדְבִין	כְדְבַיָא
fœm.	כְדְבָא	כְרְבְתָא	כְרְבָן	כְרְבָתָא
maſ.	חַכִים	חַכִימָא	חַכִימִין	חַכִימַיָא
fœm.	חַכִימָא	חַכִימְתָא	חַכִימָן	חַכִימָתָא
maſ.	חֲשִׁיךְ	חֲשִׁיכָא	חֲשִׁיכִין	חֲשִׁיכַיָא
fœ.	חֲשִׁיכָא	חֲשִׁיכְתָא	חֲשִׁיכָן	חֲשִׁיכָתָא
maſ.	חִוָר	חִוָרָא	חִוָרִין	חִוָרַיָא
fœ.	חִוָרָא	חִוָרְתָא	חִוָרָן	חִוָרָתָא
maſc.	זְעַיר	זְעַירָא	זְעַרִין	זְעִירַיָא
fœ.	זְעַירָא	זְעַירְתָא	זְעִירָן	זְעִירָתָא
maſ.	אַחֲרָן	אַחֲרָנָא	אַחֲרָנִין	אַחֲרָנַיָא
fœm.	אַחֲרִי	אַחֲרִיתָא	אַחְרָיָן	אַחְרָיָתָא
maſ.	כַתְרַי	כַתְרָאָה	כַתְרָאִין	כַתְרַיָא
fœ.	כַתְרָאָה	כַתְרִיתָא	כִתְרָיָן	כַתְרִיתָא
maſ.	חָרַש	חָרָשָׁא	חָרָשִׁין	חָרָשַׁיָא
fœ.	חָרָשָׁא	חָרַשְׁתָא	חָרָשָׁן	חָרָשָׁתָא
maſ.	נֻכְרַי	נֻכְרָאָה	נֻכְרָאִין	נֻכְרַיָא
fœ.	נֻכְרָאָה	נֻכְרִיתָא	נֻכְרָיָן	נֻכְרָיָתָא
maſ.	טָב	טָבָא	טָבִין	טָבַיָא
fœ.	טָבָא	טָבְתָא	טָבָן	טָבָתָא

maſ.	רַב	רַבָּא	רַבִּין	רַבַּיָא
fœ.	רַבָּא	רַבְּתָא	רַבְּן	רַבְּתָא

Et ſi qua ſunt alia eiuſmodi, quæ ad præſcriptam normam facilè redigi poſſunt.

De numeralibus.

NVmeri cardinales Chaldæorũ hi ſunt חַד. תְּרֵין, ſyntacticè תְּרֵי, cum affixis תַּרְוֵיהוֹן, תַּרְוַי ambo, vterque, & Thalmudicè תַּרְוַיְהוּ. תְּלָתָא, cũ affixis, תְּלָתֵהוֹן Dan.3. in conſtructione תְּלָת analogicè, ſi legatur. אַרְבְּעָא, אַרְבַּעַת ſyntacticè, Syriacè אַרְבַּעְתֵּי. חַמְשָׁא, ſyn. חַמְשַׁת. שִׁתָּא, שִׁתַּת. שִׁבְעָא, שִׁבְעַת, שְׁבְעָא, & שְׁבְעֵתֵי Syriacè. תְּמָנְיָא. תִּשְׁעָא, תִּשְׁעַת. עֲשַׂר. עַסְרָא, חַד vel עַשְׂרָה, עַשְׂרַת, Syriacè עֲשַׂרְתֵּי. תְּרֵיעֲשַׂר. תְּלָתָא עֲשַׂר. תְּרֵיסַר & Syriacè אַרְבְּעָא עֲשַׂר, & אַרְבְּסַר, vel חַמְשָׁא עֲסַר, vel חֲמִיסַר. שִׁתָּא עֲסַר, vel שִׁתַּת עֲסַר. תְּמָנֵי. אַרְבְּסַר. עֲסַר & תְּמָנֵי סַר. תְּשַׁר עֲשַׂר. עֶשְׂרִין. תְּלָתִין. אַרְבְּעִין. חַמְשִׁין. שִׁתִּין. שִׁבְעִין. תְּמָנִין. תִּשְׁעִין. מְאָה. מָאתַיִן, & Syriacè מָאתָן תְּלָת מְאָה. אַרְבַּע מְאָה, חֲמֵשׁ מְאָה, vel חֲמֵשׁ מַאֲוָן. שִׁת מְאָה. שְׁבַע מְאָה. תְּמָנֵי מְאָה. תְּשַׁע מְאָה. אֲלַף, & emphaticè אַלְפָּא. אַלְפִּין, אַלְפַּיָא. רִבּוֹ, רִבּוֹתָא emphaticè, רִבְבָא, plur. רִבְוָן vel רִבְבָן, & רִבְוָתָא. רִבְוָתִין, & Syriacè רִבְוָתָן, δισμύριοι.

Fæminina ſunt.

חֲדָה vel חֲדָא. תַּרְתֵּין. תְּלָת. אַרְבַּע, חֲמֵשׁ. שִׁת, vel שַׁת. שְׁבַע. תְּמָנֵי. תְּשַׁע. עֲשַׂר, vel עֶשְׂרֵי, חֲדָא עַסְרֵי. & cætera, quæ non variant à maſculinis.

Ordinalia maſculina.

Habent duas formas, vt nomina alia, alteram abſolutam, alteram emphaticam.

	Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
	Sing.		Plur.	
maſc.	קַדְמֵי	קַדְמָאָה	קַדְמָאִין	קַדְמַיָא

fœ.	קְדָמָאָה	קַדְמָיְתָא	קַדְמָיָן	קַדְמָיָתָא
maſc.	תִּנְיָן	תִּנְיָנָא	תִּנְיָנִין	תִּנְיָנַיָא
fœ.	תִּנְיָנָא	תִּנְיָנִיתָא vel תִּנְיָתָא	תִּנְיָנָן	תִּנְיָנְתָא
maſ.	תְּלִיתַי	תְּלִיתָאָה	תְּלִיתָאִין	תְּלִיתַיָא
fœ.	תְּלִיתָאָה	תְּלִיתָיְתָא	תְּלִיתָיָן	תְּלִיתָיָתָא
maſ.	רְבִיעַי	רְבִיעָאָה	רְבִיעָאִין	רְבִיעַיָא
fœ.	רְבִיעָאָה	רְבִיעָיְתָא	רְבִיעָיָן	רְבִיעָיָתָא
maſ.	חֲמִישַׁי.	שְׁתִיתַי.	שְׁבִיעַי.	תְּמִינַי. תְּשִׁיעַי.

עֲשִׁירַי, quæ eodem modo varianda ſunt, in cæteris vtendum cardinalibus.

De *gentilibus.*

Sunt omnino ſimilia ordinalium.

	Abſ.	Emph.	Abſ.	Emph.
	Sing.		Plur.	
maſ.	יְהוּדַי	יְהוּדָאָה	יְהוּדָאִין	יְהוּדַיָא
fœ.	יְהוּדָאָה	יְהוּדָיְתָא	יְהוּדָיָן	יְהוּדָיָתָא
maſc.	מָדַי	מָדָאָה	מָדָאִין	מָדַיָא
fœ.	מָדָאָה	מָדָיְתָא	מָדָיָן	מָדָיָתָא

Syri pro יַא ſcribunt אַי, מָדַאי, quod etiam in numeris faciunt.

De *Regimine.*

Ratio regiminis in maſculinis à forma abſoluta petitur, cuius perraró puncta mutátur in maſculinis. In forma פְּעִיל patah migrat in Sire, Iod quieſcente, בֵּית, בֵּית אֱלָהָא. Apud Eſram legimus בִּנְיַן conſtructiuè, quod abſolutè dicitur בִּנְיָן, quanquam Hebraicum potius eſt, quàm Chaldaicum. In plurali cadit nun, & hirec in Sire vertitur, סִפְרֵי יוֹחָנָן.

Cæterùm in fœmininis & heteroclitis quæ formã fœ-

mininam habent, Aleph vltimum vel He mutatur in Thau, hac lege (quod diligentiſſimè obſeruandum eſt) vt in ſingulari præcedat patha, in plurali cames, vt מַלְכָּא regina, מַלְכַּת צָרְפַת regina Galliæ. מַלְכָּן reginæ, מַלְכַת אַרְעָא reginæ terræ. Excipiuntur, quæ abſolutè in vau vel iod deſinunt, ea enim in regimine aſſumunt thau puncto non mutato, צלו precatio, צְלוֹת צַדִּיקָא, precatio iuſti. בִּישׁוּ malitia, בישות עָלְמָא malitia orbis. אַרְעִי fundū, אַרְעִית יַמָּא fundum maris. quæ cùm plurale habent, deſinunt in תָ, מַלְכוּ, regnum, מַלְכְּוָן regna, מַלְכְּוַת עָלְמָא regna mundi.

Sciēdum tamen eſt, vt ſuprà diximus, dalet regimini obſiſtere. tum enim in ſingulari ſumitur forma emphatica, & in plurali quādoque abſoluta, & Syriacè nōnunquam ſyntactica. Exempla hæc ſunt, בֵּיתָא דְדָוִד, ὁ οἶκος τοῦ δαβίδ. עָדָּנֵי. יַרְחִין דְּשַׁתָּא & יַרְחַיָא דְשַׁתָּא, οἱ μῆνες τοῦ ἐνιαυτοῦ, רִעֲנָא, πάεα τῶν μήλων, Syriacè & Thalmudicé.

Methodus affixorum pronominum.

AFfixorum in nominibus ratio non niſi in paucis linguæ Italicæ vocabulis intelligi poteſt, vt ſignorſo, quod legitur apud Dantem, רִבּוֹנֵהּ, dominus eius: & ſignorto, in Boccatio: & alia perpauca, quæ in vſu villicorum crebra ſunt, ab vrbanis certè non recipiuntur, vt mogliema, אִתְּתִי vxor mea, *fratelmo* אָחִי, frater meus. Verùm in lingua Chaldaica tribúſque aliis, mirificum planè eſt artificiū. Quod vt planius intelligatur, affixorum vis paucis aperienda eſt. Ea itaque trium ſunt generum.

Maſculina, ֵהּ נֵהּ והִי vel וֹי ָךְ נָךְ כוֹן הוֹן נוֹן
Fœminina, ָהּ נָהּ הָא ֵךְ יִכִי נִךְ כֵן הֵן נֵין
Communia ִי נִי נָא נָן ן
In Thalmud pro, כוֹן הוֹן כֵן הֵן
dicitur, כו יְכוֹ vel הוֹ, יְהוֹ vel כֵי, יְכֵי vel הֵי, יְהֵי

Quanquam vulgò Iudæi pro holem perperam pronunciant ſurec.

Quæ habent caph, ſunt ſecundæ perſonæ, communia primæ, alia omnia tertiæ.

Præterea affixa quædam verbis tátùm coniunguntur, quæ, obliqua nomines licet, ea aſſumunt nun dageſſatũ, נֵּה נֵּךְ נֵּה נֵּךְ נֵּהוֹ נֵּהֵי נֵּכוֹ נֵּבֵי נֵּנוֹן נֵּין, præter נִּי. De quibus ſuprà egimus. Cætera adduntur tam nominibus, quàm verbis. Iod nominibus tantúm.

Affixa in nominibus puncta aliquando, & nonnunquam literas immutant, quod exempla indicabunt.

מַלְכָּא vel מֶלֶךְ Rex.

Aff. cum ſingulari numero.

Maſc.		Comm.	Fœm.
מַלְכֵּהּ	rex eius.		מַלְכַּהּ
מַלְכָּךְ	tuus.	Comm.	מַלְכֵּךְ
מַלְכְּהוֹן	*Babylonicè*	מַלְכִּי	מַלְכְּהֵן Bab.
מַלְכְּהוֹ	*Thalmudicè*	מַלְכַּי Thal.	מַלְכְּהֵי Thal.
מַלְכְּכוֹן			מַלְכְּכֵן
מַלְכְּכוֹ		Comm.	מַלְכְּכֵי
		מַלְכְּנָא Bab.	
		מַלְכָּן Syr.	
		מַלְכַּן Thal.	

In Thalmud legitur etiam טַעְמֵיהּ ratio eius, & alia eiuſmodi.

Affixa pluralia.

Maſc.	Comm.	Fœm.
	מַלְכַּיָּא vel מַלְכִּין	
מַלְכוֹהִי Bab.		מַלְכַּתָא
מַלְכוֹי Syr.		מַלְכַּיכִי

Maſc.	Comm.	Fœm.
מַלְכַּךְ		מַלְכַּיְכִי
מַלְכֵּיהוֹן	מַלְכַּנָא Bab.	מַלְכֵּיהֵן
מַלְכַּיהוֹ	מַלְכַּיְנָן Syr.	מַלְכַּיהַי
מַלְכַּיכוֹן		מַלְכַּיכֵן
מַלְכֵּיכוֹ		מַלְכַּיכַי

ה fœmininum apud Danielem 7. habet patha, רֵאשַׁה & בַּרְגְלַה.

מַלְכַּךְ, in plurali ſcribendum fuerat מַלְכָיךְ, vt exempla Danielis oſtendunt: ſed Maſoritæ, cùm iod poſt cames quieſcere non poſſit, maluerunt ſcribere מַלְכַּךְ, quod à ſingulari differre ſententia ipſa indicarit.

Affixa cum fœminino.

מַלְכָּא vel מַלְכְּתָא, & מַלְכַּת *ſyntacticè, regina.*

Maſc.cum ſing.	Comm.	Fœm.
מַלְכְּתַהּ	מַלְכְּתִי	מַלְכְּתַת
מַלְכְּתָךְ		מַלְכְּתֵךְ
מַלְכַּתְהוֹן		מַלְכַּתְהֵן
מַלְכַּתְהוֹ		מַלְכַתְהַי
מַלְכַּתְכוֹן		מַלְכַּתְכֵן
מַלְכַּתְכוֹ		מַלְכַּתְכַי
	מַלְכְּתַנָא Bab.	
	מַלְכְּתַן Syr.	
	מַלְכְּתֵן Thal.	

Cum plurali.

מַלְכָּתֵהּ	מַלְכָּתִי	מַלְכָּתַה
מַלְכָתָךְ		מַלְכָּתַיְכִי
מַלְכָּתְהוֹן		מַלְכָּתְהֵן
מַלְכָּתְהוֹ		מַלְכָּתְהַי
מַלְכָּתְכוֹן		מַלְכָּתְכֵן
מַלְכָּתְכוֹ		מַלְכָּתְכֵי

מַלְכְּתָא Bab.
מַלְכְּתָן Syr.

אַבָּא אַב

Cum affixis mutat vltimam in ו, vt אֲבוּהִי pater eius, ſed tamen אַבִי dicitur.in plu. אֲבָהָת cũ affixis, quæ addũtur vt in fœmininis diximus.Sic אַח, חָם & alia eiuſmodi.

Quæ deſinũt in vau ſurec vel holem,aut hirec magnũ, aſſumunt thau,præterea nihil immutant, חֲוּוּ, חֲווּתָה, &c.

Quæ habẽt in fine aleph radicale,id cum affixis in ſingulari vertunt in iod, כָּרְסְיָא, כָּרְסְיֵה, כּוּרְסִי, מָרֵא מָרְיֵה, מָרִי,& reliqua eodem modo. בַּיִת, בַּיְתֵהּ, בַּיְתִי, בֵּיתֵהּ, בֵּיתָךְ.

Cætera omnia facillimè ad hanc rationem coagmẽtari poſſunt.

Sed obſeruãdum eſt,affixa in lingua Syriaca & Thalmudica abundare nonnunquam, in Babylonica non item. Quod Hebraicè aliquando fit,vt חַיְתוֹ יָעַר, Exẽpla. פְּסִיעָתוֹי דְגַבְרָא greſſus viri, Græcè, τὰ τοῦ ἀνδρὸς βήματα. מַתְלוֹי דִשְׁלֹמֹה Parabolæ Salomonis, aliáque innumera.

De pronominibus.

PRonomina,quæ ſeparata dicũtur, è literis ſeruilibus ferè conſtant, vt nomina dici non poſſint. Ea hoc modo variabis.

Tertia perſona.

	Maſc.	Sing.	Fœm.
No.	נִיהוּ אִיהוּ, הוּא ipſe, ille,		נִיהָא אִיהָא, הִיא ipſa, illa,
Gen.	דִילֵהּ, דִידֵהּ		דִילָהּ דִידָהּ
Dat.	לֵהּ		לָהּ
Accuſ.	לֵהּ & יָתֵהּ		לָהּ & יָתָהּ
Ablat.	מִנֵּהּ		מִנָּהּ

Plur.

No.	אִנּוּן, הִנּוּן, גִּנְהוּ, & אִנְהוּ ipſi, th.	נִנְהֵי & אִנְהֵי, הִנֵּין, אִנֵּין th.
Gen.	דִּידְהוּ, דִּילְהוֹן דִּידְהוֹן	דִּידְהֵי דִּילְהֵן דִּידְהֵן
Dat.	לוֹן, לְאִנּוּן, לְהוֹן	לְאִנֵּין, לְהֵן
Accuſ.	הִמּוֹ, הִמּוֹן, יַתְהוֹן, יָתוֹן	יַתְהֵן
Ablat.	מִנַּיְהוּ, מִנְּהוֹן Th.	מִנְּהֵן

Secunda.

	Maſc.	Fœm.
Nom.	אַנְתְּ, אַתְּ, Tu.	אַנְתְּ, אַתְּ
Gen.	דִּילָךְ דִּידָךְ	דִּילֵךְ, דִּידֵךְ
Dat.	לָךְ	לֵיכִי, vel לֵכִי, לֵךְ Th.
Accuſ.	לָךְ יָתָךְ	יָתֵיכִי, לֵךְ יָתֵךְ Th.
Ablat.	מִנָּךְ	מִנֵּיכִי, מִנֵּךְ Th.

Plur.

אַתּוּן אַנְתּוּן	אַתֵּן אַנְתֵּן
דִּילְכוֹ, דִּילְכוֹן, דִּידְכוֹן	דִּידְכֵי, דִּילְכֵן, דִּידְכֵן.
לְכוֹ לְכוֹן	לְכֵי לְכֵן
יַתְכוֹן	יַתְכֵן
מִנַּיְכוֹ vel מִנְּכוֹ מִנְּכוֹן	מִנַּיְכֵי vel מִנְּכֵי מִנְּכֵן

Prima communis eſt.

Nom. אֲנָא vel אֲנָה ego.
Gen. דִּילִי & דִּידִי mei.
Dat. לִי mihi.
Accuſat. יָתִי me.
Ablat. מִנִּי à me,& Thal. מִנַּי

Plur.

Nom. אֲנַחְנָא, vel נַחְנָא, vel אֲנַן, nos.
Gen. דִּילַן & דִּידַן noſtri.
Dat. לַן & לַנָא nobis.
Accuſ. יָתַן & יָתַנָא nos.
Ablat. מִנַּן & מִנָּנָא, à nobis.

Demonſtratiua.

Maſc. hic, iſte, οὑτοσί.	Fœm. hæc, iſta, αὑτηί.
הָדִי , דְכִי , דְכֵן , דֵךְ הָדֵן דֵן	הָהִיא , דָךְ , דְנָא , הָדָא , דָא
אִינָא , הַי , הַהוּא	
לְהָדִי לְדֵן iſti, לְאִינָא Thal.	לְדָא

Plur. Comm.

הָנֵי, vt אֵלֶּה, iſti, iſtæ. Thal.
כְּהָנֵי & מִנְהָנֵי ab illis. Thal. & מֵהַנָּךְ
אִלֵּךְ, אַל, Bab. illi, iſti. אִלֵּין iſtæ, דְנָךְ hæ.
Dicitur בּוֹן pro בְּהוֹן, vel potius בּוֹן, per ſyncopen.

Interrogatiua.

מַן quis, & ὅςῖς.	מַנוּ Syriacé.
לְמַן cuius.	
אֵידֵן quiſnam.	אֵידָא quænam.
לְאֵידֵן cuiuſnam.	לְאֵידָא cuinam.
	מַי quid.
אִית דְ quidam.	

Aduerbia.

ADuerbia nonnulla literas ſeruiles à fronte, & quædam affixa in fine admittunt, vt מִלְּגָו , מִגַּו, à parte interiore, כּוּתָה, כְּוָת.

Aduerbia Generalia.

לָא non, ne.	אֵיכָא vbi.
הָא ecce.	עֵלָּא ſupra, & לְעֵלָּא, & מִלְּעֵל
אָן vbi.	מִלְּרָע & לְרָע infra.
לְאָן, quo?	עַד כְּעַן hactenus.
מְנָן vnde?	כְּעַן nunc.
הָלְכָא huc.	אֶתְמָלִי heri.
הָכָא hîc.	מְחַר cras.
תַּמָּן & תַּמָּה ibi, illuc.	יוֹמָא דֵין, vel יוֹמְנָא hodie.
מִכָּא hinc.	תוּב amplius, ἔτι.

מִגַו intra.
מִלְגַו intrinſecus.
בְרָא foris,
לְבָרָא foras.
מִלְבָרָא foris.
הַשְׁתָּא nunc
מֵהַשְׁתָּא, deinceps.
עַד quouſque
חֲזִי ἰδού, en, ecce.
לֵית non,vel לֵיְת,
ab אִית & לָא.
כְּמָא ſicut.
כְּוָת ſicut.
כִּזְעֵיר μικροῦ, feré.
אֵיךְ & הֵיךְ ſicut.
לַחֲדָא valde,ad vnum.
כִּלְמָא paulominus.

עוֹד adhuc.
בֵּין כַּךְ interim.
פוֹן ſtatim.
עַד לָא priuſquam.
בָּתַר poſtea.
אֵימַת quando? & לְאֵימַת ·ἐς πότε·
הֲלָא annon?
בְּלָא abſque.
אַף & אָף etiam.
אֲפִילוּ, ab אַף אִלוּ, etiamſi.
כִּדְנַן & כְּדֵן & כִּדְנָה ſic, hoc modo.
יַתִּיר plus,magis.
מִאִם forte,quid ſi.
כַּחֲדָא pariter,ſimul.
מַגָּן fruſtrá.
כַּד, cùm,quando.

Thalmudica.

הָאִדְּנָא, pro הָעִדָּנָא nunc.
אַדְהָכִי interim.
אַטּוּ quid ita?
אַדְּרַבָּא contra.
אַדְּכִי adhuc, ἔτι.
מִכִּי ἐπειδὴ, poſteaquam.
כְּדוּ nunc.
מִכְּדִי ex quo.
בָּתַר כְּדוּ poſteá.

הָכִי ſic.
וְלְהָכִי tametſi.
בְּהָדִי ἐν ὅσῳ, donec,dum.
לִבָּא non, לֵית, אֵין, ab
לָא & אִכָּא.

Aduerbia qualitatis plerunque è nomine & litera ſeruili fiunt,
לִרְחָצַן ſecuré.

De præpoſitione.

Præpoſitiones multæ affixa recipiunt, vt לְוָת ad, לְוָתָךְ ad te, לְוָתֵהּ ad eum.

לְוָת ad.

עַד vſque.

מִן ab,de.	קֳדָם ante,
עַל, ſuper,propter,	בַּר præter.
& עֲלָלֵי	קֳבֵל aduerſus,è regione.
בִּסְטַר iuxta.	עִם cum.
כְּלַפֵּי verſus, ἀϑύ.	בְּגִין propter.
חֲלַף pro.	בִּגְלַל propter.
תְּחוֹת ſub.	מִבְּלִי abſque.
גַּבֵּי apud.	קַדְמַת ante.
עֲבַר trans.	תַּחַי infra, Thal.

Affixa addere facile eſt, קֳדָמַי , קֳדָמָךְ &c.

De Coniunctione.

Vna eſt Coniunctio generalis Vau, cæteræ ſunt hæ, & aliæ eiuſmodi.

בְּרַם tamen.	
מִטּוּל propterea.	אֶלָּא ſed,niſi.
אִם & אִן ſi.	לָהֵן idcirco.
עַל־כֵּן ideo.	בְּדִיל ideo.
כְּכֵן iccirco.	כִּי quoniam.
כְּמָא דִי quemadmodum.	אֲרֵי quia.
הֵן ſi, ſiue.	חֲלַף propterea quòd.
אֲרוּם quoniam.	כְּמָה quam.
אֱלָהֵן verùm.	

FINIS.

N O S ſubſcripti, ſacræ theologiæ profeſſores, præcedentem librum ex ordinatione facultatis viſitauimus, in quo nihil à nobis deprehenſum eſt, quod pias aures Chriſtianorum offendere poſſit: multa verò continentur quæ ad perfectiorem ſacræ ſcripturæ intelligentiam non parum conducere à doctis & bene affectis lectoribus iudicabuntur. Atque ita eſſe, noſtris chirographis comprobamus hic appoſitis vndecima die menſis Ianuarij. Anno Domini 1553.

Papillon.

Franciſcus Iouerius.

Z 1161 2

99 962561

Digitized by Google

B. N. C.
FIRENZE
1161
2